

Pätevyityminen tilintarkastajaksi Haaga-Heliassa

Sander Poldve

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutusohjelma

2015

Tekijä Sander Poldve	
Koulutusohjelma Liiketalous	
Opinnäytetyön nimi Pätevyityminen tilintarkastajaksi Haaga-Heliassa	Sivu- ja liitesivumäärä 47 + 20
Opinnäytetyön otsikko englanniksi Qualification for auditor in Haaga-Helia	
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli käydä läpi tilintarkastusta, Haaga-Helian laskentatoimen kurseja ja kurssin tehtäviä. Kokonaisuutena opinnäytetyö tarjosi näkökulman, miten Haaga-Helia valmisti opiskelijaa tilintarkastusammattiin.</p> <p>Opinnäytetyö oli portfoliomallinen. Teoriaosuus sisälsi teoriaa kirjanpidosta, tilintarkastuksesta sekä osuuden Haaga-Helian laskentatoimen kurseista. Empiriaosassa käsiteltiin kahta eri oppimistehtävää laskentatoimen kurseilta. Oppimistehtävät valikoituivat opinnäytetyöhön sen perusteella, mitä olin itse kokenut oman oppimisen kannalta tärkeimmiksi ja myös siksi, että tehtävistä oli ollut paljon hyötyä työurani alkutaipaleella.</p> <p>Ensimmäinen oppimistehtävä oli kirjanpidon tehtävä, jossa opiskelijat laativat kuvitteellisen yrityksen tilikauden kahden viimeisimmän kuukauden kirjanpidon sekä tilinpäätöksen. Toisessa oppimistehtävässä käytiin läpi kuvitteellisen yhtiön Zorga Oy:n tilinpäätöstarkastuksen työpapereita. Tämä tehtävä olikin suuressa roolissa opinnäytetyössä, sillä tähän minulla oli eniten annettavaa kokemusteni perusteella.</p> <p>Haaga-Helia tarjosi hyvin laajasti laskentatoimen kurseja opiskelijoille. Melkeinpä kaikista näistä kurseista oli hyötyä opiskelijoille tilintarkastusta silmällä pitäen. Opinnäytetyössä läpikäydyt tehtävät olivat erittäin hyödyllisiä työuralla. Kirjanpidon tehtävän läpikäynti loi perustaa tilintarkastustehtävän läpikäynnille, koska kirjanpidon osaaminen oli välttämätöntä tilintarkastajalle. Tehtävät olivat hyvin laajoja ja materiaaleja oli hyvin paljon. Tehtävissä onnistumisen kannalta opiskelijoiden oli paneuduttava asiaan perusteellisesti. Mikäli näin toimitaan, opiskelijat saivat hyvän perustan omalle osaamiselle ja tulevalle työuralle.</p>	
Asiasanat Tilintarkastus, tilintarkastussuunnitelma ja työpaperit	

1	Johdanto	1
2	Mitä on tilintarkastus?.....	3
2.1	Tilintarkastusvelvollisuus	3
2.2	Tilintarkastuksen ammattinimikkeet ja tutkintovaatimukset	4
3	Liiketalouden koulutusohjelma	7
3.1	Ulkoisen ja sisäisen laskentatoimen opinnot Haaga-Heliassa	8
3.2	Ulkoinen laskentatoimi.....	10
3.3	Sisäinen laskentatoimi.....	12
4	Kirjanpito	13
4.1	Kirjanpidon tarkoitus.....	13
4.2	Kirjanpitovelvollisuus	14
4.3	Oikeat ja riittävät tiedot.....	14
5	Tilintarkastusprosessi.....	15
5.1	Tilintarkastuksen suunnittelu.....	15
5.2	Tilintarkastuksen toteutus	18
5.2.1	Tase-erien tarkastus.....	19
5.2.2	Pysyvät vastaavat	20
5.2.3	Vaihtuvat vastaavat.....	21
5.2.4	Hallinnon tarkastus	22
5.2.5	Tuloslaskelman tarkastus.....	25
5.3	Tilintarkastuksen päättäminen.....	25
6	Kirjanpito ja arvonalisäverotus -kurssi.....	26
6.1	Lopputulos	27
6.2	Pohdintaa tehtävästä	27
7	Tilintarkastuksen käytännön toteutus –kurssi	29
7.1	Tilintarkastussuunnitelma	30
7.2	Zorgan työpapereita – Rahat ja pankkisaamiset.....	32
7.3	Zorgan työpaperit - Myyntisaamiset.....	33
7.4	Zorgan työpaperit – Hallinnon tarkastus	35
7.5	Liitetietojen tarkastus.....	36

7.6	Osto- ja myyntiprosessi	38
7.7	Yhteenveto tehtävä Zorgasta.....	41
8	Pohdinta	43
8.1	Johtopäätökset	43
8.2	Opinnäytetyön onnistuminen ja oma oppiminen	44
	Lähteet.....	46
	Liitteet.....	48

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aiheena on pätevyityminen tilintarkastajaksi Haaga-Heliassa. Suunnitelin melkein heti opintojeni alusta asti uraa tilintarkastajana. Ensimmäisten kirjanpidon kurssien jälkeen sain ajatuksen urasta tilintarkastajana. Pohdin aihetta opinnäytetyölle, jolle minulla itselläni olisi annettavaa. Tämän vuoksi päädyin tähän aiheeseen. Päädyin portfolio-malliseen opinnäytetyöhön, koska siinä pystyn käsittelemään pätevyitymistä tilintarkastajaksi koulu-uran alkupuolelta loppuun asti ja ottamaan siinä esille ryhmä- ja yksilötöitä kouluajan varrelta. Kiinnostuin jo koulun alkuvaiheessa tilintarkastuksesta, joten koen, että pystyn käsittelemään aihetta monelta eri kantilta kokemusteni perusteella. Olen myöskin suunnitellut omat kurssini ja työharjoitteluni hyvin aikaisessa vaiheessa tilintarkastajan työtä silmällä pitäen. Opinnäytetyössäni käsittelem lyhyesti kirjanpitoa, Haaga-Helian kursseja ja opintopolkuja sekä sitten laajemmin tilintarkastusta ja sen prosessia, jotta voin tuoda esille koulutöitäni teorian avulla sekä omiin ammatillisiin kokemuksiin nojautuen.

Opinnäytetyöni aihe voi olla mielestäni hyödyllinen monelle opiskelijalle, sillä siitä voi saada vinkkejä omalle koulu-uralle. Lisäksi opinnäytetyöstäni huomaa, miten hyviä Haaga-Helian laskentatoimen kurssit ovat oikeasti ja kurssit hyödyttävät varsinkin työuran alussa. Hyödyllistä tietoa voi olla suunnitelmallisuus koulunkäyntiin eli miten kannattaa suunnitella opinnot, jos tavoitteena on tulla tilintarkastajaksi. Opiskelija voi saada hyödyllistä tietoa kurssien valinnoista ja asioista, joihin kannattaa opiskeluissa panostaa ja keskittyä. Osittain myös toivon opiskelijoiden innostuvan enemmän tilintarkastuksesta ja ylipäättänsä laskentatoimesta. Alalla on tällä hetkellä paljon vanhoja ikäluokkia ja työpaikkoja vapautuu jatkuvasti. Laskentatoimen taitajia rekrytoidaan jatkuvasti eri tehtäviin ja siksi laskentatoimi on varsin hyvä suuntautumsvaihtoehto.

Opinnäytetyössäni käyn läpi melko laajasti tilintarkastusprosessia, suunnitteluvaiheen, toteutusvaiheen ja edeten päättämisvaiheeseen. Lisäksi tuon esille myös kirjanpidon, koska se on tilintarkastuksen perustaa. Opinnäytetyössä esitellään myös Haaga-Helian liiketalouden koulutusohjelmaa ja syvennytään ulkoiseen ja sisäiseen laskentatoimeen. Mielestäni on tärkeää tuoda esille ulkoisen ja sisäisen laskentatoimen tärkeimpiä kursseja, joista on ollut myös itselleni eniten hyötyä. Näiden kurssien pohjalta olen myös va-

linnut portfolioissa käsiteltävät työt. Töiksi olen valinnut kirjanpito ja arvonlisäverotuksen kurssilta Taikapulla Oy:n tilinpäätöksen laatimisen sekä tilintarkastuksen käytännön toteutuksen kurssilta Zorga Oy tilinpäätöksen tarkastamisen. Käyn läpi töitä esittäen tehtävänannon ja peilaan tehtyjä töitä siihen, miten työt ovat tehty kurssilla, miten ne tehdään työmaailmassa, mitä ne antavat opiskelijalle ja miten kyseisiä tehtäviä voitaisiin parantaa jatkossa.

2 Mitä on tilintarkastus?

Tilintarkastuksen yhtenä perustana on lisätä luottamusta yritysten tilinpäätösten oikeellisuuteen. Tilintarkastaja antaa lausunnon tilinpäätöksen oikeellisuudesta tilinpäätösnormistoon perustuen. Tämä tarkoittaa sitä, että tilinpäätös on esitetty olennaisilta osilta oikein ja että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta (Halonen & Steiner, 2009, 13-14).

Tilintarkastuksen yhtenä lähtökohtana on myös tilintekovelvollisuus. Tilintekovelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että joku on lain tai sopimuksen mukaan velvollinen toimimaan toisen osapuolen hyväksymällä tavalla (Tomperi 2009, 7.)

2.1 Tilintarkastusvelvollisuus

Yhteisön tai säätiön tilintarkastus on Suomessa lakisääteistä. Tilintarkastus perustuu yhteiskunnan määrittämiin vaatimuksiin. Suurin yhteiskunnallinen hyöty on pörssiyhtiöiden tilintarkastuksesta. Tällöin sijoittajat saavat yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta olennaista tietoa. Pörssiyhtiöille onkin tämän takia muita kirjanpitovelvollisia perusteellisemmat vaatimukset tilinpäätöksen osalta. (Tomperi 2009, 9.)

Tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta yhteisössä, jossa päätyneellä tai sitä edeltävällä tilikaudella on täytynyt korkeintaan yksi seuraavista pykälistä:

- Taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa
- Liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa
- Palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä

(13.4.2007/459 Kirjapitolaki)

Tilintarkastaja on edellä mainituista ehdoista huolimatta valittava, jos yhtiön toimialana on arvopapereiden omistaminen ja hallinta. Vaikka edellä mainittujen pykälien nojalla yhtiöllä ei olisi tilintarkastusvelvollisuutta, yhtiöjärjestyksessä, yhtiösopimuksessa tai säännöissä voidaan määrätä tilintarkastuksesta. (13.4.2007/459 Kirjapitolaki)

2.2 Tilintarkastuksen ammattinimikkeet ja tutkintovaatimukset

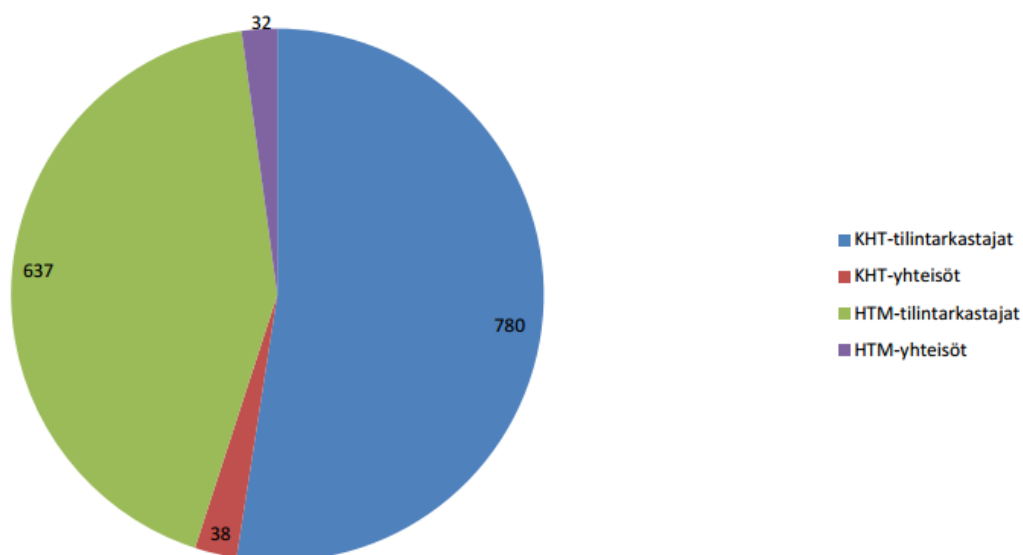
Tilintarkastuksen ammattinimikkeet voitaisiin jakaa neljään osaan. Tilintarkastaja on tilintarkastuslain mukaan hyväksytty henkilö tai tilintarkastusyritys, joka on lain mukaan hyväksytty suorittamaan tilintarkastuksia. Suomessa hyväksytyjä tilintarkastajia ovat:

- KHT-tilintarkastajat
- HTM-tilintarkastajat
- KHT-yhteisöt
- HTM-yhteisöt

KHT-tilintarkastajat ovat Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan hyväksymiä tilintarkastajia ja KHT-yhteisöt ovat saman lautakunnan hyväksymiä tilintarkastusyhteisöjä. HTM-tilintarkastajat ja HTM-yhteisöt ovat myös Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan hyväksymiä tilintarkastajia. (Horsmanheimo Steiner 2008, 47.)

Kuvio 1. Hyväksytyjen tilintarkastajien määrä Suomessa

Hyväksytyt tilintarkastajat Suomessa 2.1.2015

HTM-tutkintovaatimukset ovat selkeät. HTM-tutkintoon hyväksytään henkilö, jolla on vähintään 3 vuoden työkokemus tilintarkastustehtävistä. Tutkintoon on yleiset edellytykset. Yleiset edellytykset sisältävät muun muassa sen, että henkilö ei ole osoittanut toiminnallaan olevansa sopimaton tilintarkastajan tehtävään, henkilö ei ole konkurssissa, henkilölle ei ole määrätty edunvalvojaa ja että henkilö ei ole liiketoimintakiellossa. Lisäksi tärkeänä seikkana on se, ettei tilintarkastajan muu toiminta ole yhteensopimatonta tilintarkastuksen suorittamisen kanssa. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi tilintarkastajan sijoitustoiminta. Hakijan on pyydettyessä annettava viranomaistodistukset ehtojen täyttymisen vakuudeksi. (Tilintarkastuslautakunta 2015.)

HTM-tutkintoon osallistuminen ja hyväksyminen edellyttää myös korkeakoulututkintoa. Korkeakoulututkintoja ovat esimerkiksi ekonomin tutkinto, kauppatieteiden kandidaatin tutkinto tai liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto. Hakija voidaan hyväksyä myös poikkeuksellisesti, mikäli hänellä ei ole korkeakoulututkintoa. Hakija voidaan hyväksyä, jos hänellä on esimerkiksi vähintään 7 vuoden päätoiminen kokemus JHTT-tilintarkastajana tai hakija on toiminut vähintään 7 vuotta toimitusjohtajan, talousjohtajan tai sisäisen tarkastajan tehtävissä. Mikäli hakijalta puuttuvat myös tutkintoon vaadittavat opinnot, voidaan hakija hyväksyä HTM-tutkintoon, jos hän on toiminut vähintään 15 vuotta JHTT-tilintarkastajana tai vähintään 15 vuotta toimitusjohtajan, talousjohtajan tai sisäisen tarkastajan tehtävissä. (Tilintarkastuslautakunta 2015.)

Korkeakoulututkinnon lisäksi vaaditaan, että hakija on suorittanut tiettyjä opintoja. Vaadittuihin opintoihin kuuluu tilintarkastuksen ja laskentatoimen, oikeustieteen sekä kauppa- ja taloustieteen yleisopintoja. Tilintarkastuksen ja laskentatoimen opintoja hakijalta vaaditaan vähintään 52 opintopisteen verran, oikeustieteen opintoja vähintään 22 opintopisteen verran ja muita opintoja vähintään 22 opintopisteen verran, jotka sisältävät kauppa- ja taloustieteellisiä yleisopintoja. Opintojen todentamista varten hakijan on liitettävä hakemuksessa yliopiston tai ammattikorkeakoulun antama todistus opintosuorituksista. Opintoja voi täydentää HTM-tutkinnon järjestämisaikajankohtaan saakka. Hakija voi korvata opintoja lisätehtävillä, jos hakijalla on vähintään 7 vuoden kokemus laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävistä. (Tilintarkastuslautakunta 2015.)

HTM-tutkinto on jaettu kahteen osaan. Ensimmäinen osa on hyvä tilintarkastustapa ja hyvä kirjanpito tapa. Toinen osa on tilintarkastuskertomus ja tilintarkastajan muu raportointi. Ensimmäinen osa voi käsitellä muun muassa kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevaa sääntelyä, sisäistä valvontaa tai eri yhteisömuotoja koskevaa sääntelyä. Tutkinnon toinen osa sisältää kirjallisia tehtäviä tilintarkastuskertomuksen ja muiden tilintarkastajan lausuntojen laatimisesta. Tutkinnon suorittamista varten hakijan pitää hyväksytysti suorittaa molemmat osat. Mikäli hakija suorittaa hyväksytysti vain toisen osan, hän saa yrittää toisen osan suorittamista seuraavan viiden vuoden ajan. (Tilintarkastuslautakunta 2015.)

Tilintarkastajatutkintojärjestelmä uudistuu 1.1.2016. HT-tutkinto tulee olemaan jatkossa tilintarkastuksen perustutkinto. HT-tutkinnon suorittanut henkilö voi suorittaa KHT-erikoistumistutkinnon. HT-tutkinnon suorittanut henkilö voi erikoistua myös JHT-erikoistutkintoon. Kokemusedellytykset pysyvät samana. Tutkintoa varten täytyy olla kolmen vuoden työkokemus, mutta uudessa tutkintojärjestelmässä tutkintoon saa osallistua jo kahden vuoden työkokemuksella. HT-opintovaatimukset vastaavat nykyisiä HTM-opintovaatimuksia. (Tilintarkastuslautakunta 2015.)

3 Liiketalouden koulutusohjelma

Haaga-Heliassa valmistutaan liiketalouden koulutusohjelman kautta tradenomiksi. Koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä ja tavoiteopiskelu-aika on 3,5 vuotta. Opinnot sisältävät teoriaa sekä käytännönläheistä tekemistä eri liiketoiminta-alueilla. Puolet tutkinnosta koostuu pakollisista perusopinnoista, jotka ovat kaikille yhteisiä. Koulutuksen tavoitteena on muodostaa opiskelijoille laaja käsitys yritysten toiminnasta. Tärkeimpinä seikkoina korostetaan tarttumista haasteisiin, tiedonhankintataitoja, tiedon analysointia ja jalostamistaitoja. Lisäksi tärkeinä seikkoina ovat kannattavuuden ajattelu liikeytoiminnassa sekä itsensä kehittämisen halu. Opiskelijat oppivat ymmärtämään liiketalouden ilmiöitä, oppivat soveltamaan teoriaa käytännössä ja opiskelijat kehittävät hyvät vuorovaikutustaidot sekä monipuolista kielitaitoa. Tulevat tradenomit käyvät suuntautumisopinnoja yhteensä vähintään 30 opintopistettä. Suuntautumisvaihtoehtoina ovat: markkinointi ja myynti, mainonta ja yritysviestintä, KV-liiketoiminta ja logistiikka, laskentatoimi ja rahoitus, HRM ja johtaminen ja yrittäjyys. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Taulukko 1. Haaga-Helian opinnot

Oppimista työelämän kanssa		
Liiketoiminnan perusosaaja ja analyysoija	Liiketoiminnan kehittäjä ja kansainvälistäjä	Liiketoiminnan erityisosaaja
Perusopinnot 60 op	Pakolliset ammattiopinnot 45 op	Ammattiosaamista syventävät opinnot 45 op
Yrityksen toimintaympäristö 9 op	Global Business Environment 12 op	HRM ja johtaminen
Liiketoimintaosaaminen ja yrittäjyys 18 op	Liiketoimintaosaaminen ja yrittäjyys 21 op	Kansainvälinen liiketoiminta ja logistiikka
Henkilöstö- ja johtamisosaaminen 9 op	Henkilöstö- ja johtamisosaaminen 3 op	Laskentatoimi ja rahoitus
Työväline- ja menetelmäosaaminen 9 op	Työväline- ja menetelmäosaaminen 6 op	Mainonta ja yritysviestintä
Viestintäosaaminen 15 op	Viestintäosaaminen 3 op	Markkinointi ja myynti
		Yrittäjyys
Vapaasti valittavat opinnot 15 op - Opinnäytetyö 15 op - Työharjoittelu 30 op		

3.1 Ulkoisen ja sisäisen laskentatoimen opinnot Haaga-Heliassa

Haaga-Heliassa suuntautuminen jakautuu ulkoiseen ja sisäiseen laskentatoimeen sekä rahoitukseen. Ulkoisesta laskentatoimesta ammatiksi voi tulla kirjanpitäjä, tilintarkastaja, taloushallinnon konsultti, laskenta-assistentti tai vaikkapa reskontrahoitaja. Johdon laskentatoimesta ammattina voi olla assistant controller, laskentasuunnittelija tai ERP-konsultti. Rahoituspolulta ammatiksi voi valikoitua esimerkiksi rahoitus suunnittelija, treasury assistant, rahoitus- ja sijoitusneuvoja tai salkunhoitaja. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Opiskelujen alkuvaiheessa laskentatoimen osalta kaikille on pakollisia opintoja. 6 opintopisteen kurssi Kirjanpito, tilinpäätös ja verotus sekä 3 opintopisteen Sisäinen laskentatoimi. ASO-opinnot koostuvat kolmesta viidentoista opintopisteen moduulista. Opiskelijat saavat valita moduuleita melko vapaasti. A- moduuli ja B-moduuli tulee valita omasta suuntautumisvalinnasta, mutta kolmannen voi valita vapaammin. Rahoituksesta, sisäisestä laskentatoimesta ja ulkoisesta laskentatoimesta löytyvät omat A- ja B-moduulit. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Taulukko 2. Haaga-Helian laskentatoimen kurssit

Laskentatoimi ja rahoitus			45
A1	Kirjanpito ja verotus	ACCLHA1	15
	Kirjanpito ja arvonlisäverotus	ACC3LH001	6
	Tilinpäätös ja yritysverotus	ACC3LH002	6
	Projektijohtaminen	BUS3LH003U	3
A2	Liiketoiminnan ohjaus ja johdon laskentatoimi	ACCLHA2	15
	Strateginen johdon laskentatoimi	ACC3LH003	3
	Operatiivinen johdon laskentatoimi	ACC3LH006	6

	Johdon laskentatoimen projektityö	ACC3LH005	3
	Projektijohtaminen	BUS3LH003S	3
A3	Yritysrahoitus ja arvopaperimarkkinat	ACCLHA3	15
	Yrityksen rahoituksen suunnittelu ja treasury-toiminnot	FIE3LH001	6
	Sijoitustoiminta ja arvopaperimarkkinat	FIE3LH002	6
	Projektijohtaminen	BUS3LH003R	3
BU1	Ulkoisen laskentatoimen erityiskysymykset	ACCLHBU1	15
	Konsernitilinpäätös	ACC4LH001	6
	IFRS-International Financial Reporting Standards	ACC4LH009	6
	Yrityskaupat ja -järjestelyt	ACC4LH003	6
BU2	Tilintarkastus	ACCLHBU2	15
	Tilintarkastuksen normiperusteet	ACC4LH004	6
	Tilintarkastuksen käytännön toteutus	ACC4LH005	6
	Sisäinen tarkastus	ACC4LH006	3
BS	Johdon laskentatoimen erityiskysymykset	ACCLHBS	15
	Toiminnanohjausjärjestelmät (ERP) ja laskentatoimi	ACC4LH007	9
	Johdon laskentatoimen päätöksentekomallit	ACC4LH008	6

BR	Yritysrahoituksen erityiskysymykset	ACCLHBR	15
	Johdannaisinstrumentit ja riskienhallinta	FIE4LH001	6
	Yritysanalyysi	FIE4LH002	3
	Rahoituksen Excel- ja tietojärjestelmäsovellukset	FIE4LH003	3
	Rahoituksen ajankohtaisseminaari	FIE4LH004	3

Tilintarkastus vaatii tarkoin suunniteltuja opintoja ja opinnot pitenevät hieman, jos suunnitelmissa on käydä HTM-tenttiin vaadittava opintomäärä jo kouluaikana. Tilintarkastajan HTM-tutkintoon vaaditaan 52 opintopistettä laskentatoimea, jotka voivat koostua tilintarkastus-, kirjanpito ja tilinpäätös-, johdon laskentoihin- ja sisäisen valvonnan opinnoista. Oikeustieteen opintoja vaaditaan 22 opintopistettä ja muita opintoja korkeakoulussa vaaditaan 22 opintopistettä. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

3.2 Ulkoinen laskentatoimi

Ulkoiseen laskentatoimeen kuuluvat A1, B1 ja B2 moduulit eli kirjanpito ja verotus, ulkoisen laskentatoimen erityiskysymykset ja tilintarkastus. A1 moduuliin kuuluvat Kirjanpito ja arvonalisäerotuksen, Tilinpäätös ja yritysverotuksen ja Projektijohtamisen kurssit. B1 moduuliin kuuluvat Konsernitilinpäätöksen, IFRS standardien ja Yrityskauppojen ja järjestelyn kurssit. B2 moduuliin kuuluvat Tilintarkastuksen normiperusteiden, Tilintarkastuksen käytännön toteutuksen ja Sisäisen tarkastuksen kurssit. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

A1 moduulin Kirjanpito ja arvonalisäerotus kurssilla käsitellään arvonalisäverolainsäädäntöä ja muita arvonalisäverokysymyksiä sekä opitaan kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntöä. Tavoitteena on oppia taloushallinnon merkitys yrityksessä ja samalla syventää omaa osaamista. Tavoitteena on myös oppia arvonalisäerotuksen liittyvät asiat koti- ja ulkomaankaupan osalta. Lopullisena tavoitteena on osata hoitaa yrityksen kirjanpitoa ja

opintojaksolla tehdäänkin paljon harjoituksia kirjanpito-ohjelmalla. A1 moduulin toinen 6 opintopisteen kurssi on Tilinpäätös ja yritysverotus, jonka tavoitteena on kehittää vero-osaaminen sellaiselle tasolla, että sillä pärjää työelämässä. Toisena tärkeänä tavoitteena on oppia laatimaan yrityksen tilinpäätös. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Yksi Haaga-Helian tarjoamista kursseista on Tilintarkastuksen käytännön toteutus, joka on osana ASO B:tä ja on laajuudeltaan kuusi opintopistettä. Kyseisen opintojakson tavoitteena on syventää tilintarkastuksen osaamista perustuen Tilintarkastuksen normiperusteet –kurssiin. Tavoitteena on käyttää aiemmin oppimaansa hyväkseen ja kursilla simuloidaan tilintarkastusta tekemällä työpapereita ja kehittämällä raportointitaitoja. Opintojakson jälkeen opiskelijalla pitäisi olla valmiuksia tilintarkastajan assistentin tehtäviin, sillä kurssin tavoitteena on ymmärtää tilintarkastusstrategiaa, kyetä tunnistamaan ja arvioimaan riskejä ja puutteita tilintarkastuksessa, soveltaa tilintarkastusstandardeja ja suorittaa tarkastus hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Tärkeänä kurssina tilintarkastuksen kannalta näkisin myös Tilinpäätös ja yritysverotus –kurssin. Kurssin tavoitteena on syventää tilinpäätöksen suunnittelu- ja laatimistaitoja. Opiskelijan tulisi kurssin jälkeen tuntea tilinpäätökseen liittyvät kirjanpito- ja yhteisöoikeudelliset säännökset sekä opiskelijan tulisi kyetä laatimaan tilinpäätös eri yritysmuodoissa. Lisäksi tavoitteena on kehittää opiskelijoiden vero-osaamista sille tasolle, että opiskelija pystyisi hoitamaan pk-yritysten veroasioita. Tavoitteena olisi hallita verotuksen erityispiirteet sekä veroasioiden osaaminen käytännössä ja perehtyminen verosuunnitteluun. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Lisäksi viimeisimpänä kurssina nostaisin esiin Konsernitilinpäätöksen kurssin B1 moduulista. Oppimistavoitteina on saada opiskelijalle tuntemus konsernitilinpäätöstä koskeviin kirjapitolain ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeiden säännöksistä. Kurssin jälkeen opiskelijan pitäisi osata laatia konsernin tilinpäätös näitä säännöksiä soveltaen. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

3.3 Sisäinen laskentatoimi

Sisäisestä laskentatoimesta haluaisin tuoda esille A2 moduulin kurssit. Strategisen johdon laskentatoimen kurssilla opiskelija saa käsityksen liiketoiminnan ohjausjärjestelmästä sekä strategisen johdon laskentatoimen merkityksestä. Opintojakson jälkeen opiskelija on saanut käsityksen kriittisten pisteiden tunnistamisen merkityksestä yrityksen strategian toteuttamisessa sekä kannattavan kasvun aikaansaamisessa. Lisäksi opiskelija saa käsityksen budjetin merkityksestä liiketoiminnassa. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Operatiivisen johdon laskentatoimen kurssilla opiskelija saa eväät ammatilliseen kasvuun ja työelämäyhteyksien edistämiseen. Kurssilaiset syventävät sisäisen laskentatoimen osaamista. Tavoitteena on, että opiskelijat kykenevät avustamaan päätöksenteossa sekä toimimaan laskentajärjestelmien kehitystyössä. Keskeisiä teemoja kurssilla on saada opiskelija ymmärtämään kustannuslaskennan yhteyden liiketoimintaan, oppia laatimaan ja tulkitsemaan erilaisia laskelmia sekä ymmärtämään laskentatoimen eväät kannattavuuden hallinnassa. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

Johdon laskentatoimen projektityön kurssilla opiskelijan oppii soveltamaan johdon laskentatoimen teoriaa käytäntöön. Tarkoituksena on saada opiskelija ymmärtämään taloushallinnon ja raportointijärjestelmien käyttöä ja niiden tukea liiketoiminnassa. Kurssilla opiskelijat jaetaan ryhmiin ja he tekevät projektityön. Projektityö koskee kursseja Strateginen johdon laskentatoimi ja Johdon laskentatoimi lyhyen aikavälin päätöksenteossa. Projektityön tavoitteena on soveltaa omittua teoriaa käytännössä ja arvioida opittujen asioiden toimivuutta kohdeyrityksessä. Kurssilla ryhmät valitsevat kohdeorganisaation ja tapaavat kohdeorganisaation henkilöitä. Tapaamisen tietojen ja kurssilla opittujen asioiden perusteella ryhmät tekevät työnsä ja esittävät ryhmätyön opettajalle ja muille opiskelijoille. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015.)

4 Kirjanpito

Yritysten toimintaprosessi on myydä tavaroita tai palveluita ja ostaa niitä. Tavaratalot myyvät tavaroita asiakkailleen sellaisina kuin ne ovat niitä ostaneet. Valmistustoimintaa harjoittava yritys ostaa raaka-aineita ja jalostaa niistä tuotteita, joita he myyvät eteenpäin. Lisäksi on yrityksiä, jotka myyvät palveluita esimerkiksi tilitoimistot. (Tomperi 2010, 7.)

Yritysten tavoitteena on tuottaa voittoa ja voiton tavoitteluun liittyy sijoituksellisia ja taloudellisia riskejä. Tämän vuoksi yritysten on tärkeää seurata taloudellista tilannetta jatkuvasti ja pitää kirjaa tuloista, menoista, varoista ja veloista. Monien yritysten taloudellisesta tilasta ovat kiinnostuneita myös ulkopuoliset tahot esimerkiksi sijoittajat. Myös luotonantajat ovat kiinnostuneita yritysten taloudellisesta tilasta, jotta varmistutaan, että yritys pysyy maksamaan luotonantajan velan takaisin. (Tomperi 2010, 7.)

4.1 Kirjanpidon tarkoitus

Kirjanpidon päätarkoituksena on yrityksen tuloksen selvittäminen. Yrityksen jakokelpoisista voittovaroista ovat kiinnostuneita muun muassa omistajat. Kirjanpidon perusteella laaditaan myös veroilmoitukset, jolloin oikein tehty kirjanpito vaikuttaa maksettuihin veroihin. Voitto ja voiton käyttö on sidosryhmille tärkeitä asioita ja niiden laskenta ja käyttö onkin mainittu laeissa. Kirjanpitolaissa ja –asetuksissa sekä osakeyhtiölaissa on säännöksiä voitosta ja voiton käytöstä. (Tomperi 2010, 11.)

Kirjanpidon avulla on tarkoitus pitää eri eriä erillään toisistaan. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksen tulot, menot ja rahat pidetään toisistaan erillään, jotta niitä voidaan seurata. Lisäksi eri yksiköiden tulokset pidetään toisistaan erillään. Kirjanpidon lukujen avulla suoritetaan myös toiminnan suunnittelua sekä seurantaa (Tomperi 2010, 11.)

4.2 Kirjanpitovelvollisuus

Kirjanpitolaissa on säädetty kenellä on velvollisuus pitää kirjanpitoa. Kirjanpitovelvollisuuden vaikuttaa yhtiön toiminnan laatu sekä oikeudellinen muoto. Kirjanpitovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liike- ja ammattitoimintaa. Liiketoiminta tarkoittaa ansiotarkoitusta, joka on itsenäistä toimintaa, jatkuvaa sekä suuntautuu ulospäin. Oikeudellisen muodon perusteella kirjanpitovelvollisia ovat osakeyhtiöt, osuuskunnat, avoimet ja kommandiittiyhtiöt sekä yhdistykset ja säätiöt riippumatta toiminnan laadusta. Maatilatalouden harjoittajien ei tarvitse pitää varsinaista kirjanpitoa, mutta heidän on laadittava selvitys tuloista ja menoista verotusta varten. Valtion, kuntien ja seurakuntien kirjanpidoista on omat säännökset. (Tomperi 2010, 11-12.)

4.3 Oikeat ja riittävät tiedot

Kirjanpitolaissa on maininta oikeista ja riittävästä tiedoista, jonka mukaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa yhtiöstä oikeat ja riittävät tiedot niin tuloksesta kuin taloudellisesta tilanteesta. Oikeiden ja riittävien tietojen esittäminen on tilinpäätöksen tarkoituksena ja tämä edistää hyvää kirjanpitoa eli kirjanpidon lainsäädännön noudattamista. Oikeita ja riittäviä tietoja varten kirjanpitolaista ei saa poiketa, koska tällöin yritys ei välttämättä esitä tilinpäätöksessä oikeita ja riittäviä tietoja. Tämän vuoksi yritysten on esitettävä tarpeelliset tiedot tuloslaskelman ja taseen liitteinä. Oikeiden ja riittävien tietojen esittäminen tilinpäätöksessä korostaa laatijan vastuuta tilinpäätöksen käyttäjiä kohtaan. (Tomperi 2011, 12.)

5 Tilintarkastusprosessi

Tilintarkastusprosessissa tilintarkastaja käy läpi tarpeelliset tiedot tarkastettavasta yrityksestä. Tavoitteena on saada varmuus siitä, ettei tilinpäätökseen sisälly olennaista virhettä tai puutetta. Hyvään tilintarkastustapaan kuuluu, että tarkastus suoritetaan tietyn prosessin mukaan ja että prosessi voidaan toistaa uudelleen dokumentointiin perustuen (Tomperi 2009, 41–49.)

Tilintarkastusprosessin voi jakaa kolmeen osaan. Ensimmäisenä osana on suunnittelu- vaihe, jolloin suoritetaan toimeksiantojen alustavia toimenpiteitä muun muassa asiakas- suhteen hyväksyminen ja toimeksiannon ehtojen sopiminen. Suunnittelutoimenpiteinä laaditaan myös tilintarkastussuunnitelma ja jaetaan tehtävät tilintarkastustiimille. Lisäksi muodostetaan käsitys tarkastettavan yhtiön toimialasta sekä kartutetaan eri riskit, jotka kohdistuvat yhtiöön. (Halonen, Steiner 6-7, 2009.)

Seuraavana vaiheena tilintarkastuksessa tulee toteutusvaihe. Riskien perusteella luodaan yksityiskohtaisempi tilintarkastussuunnitelma. Testataan kontrolleja ja tarkastetaan kir- janpitoa yksityiskohtaisemmin eri tuloslaskelman ja taseen erien kautta. Lisäksi tarkaste- taan toimintakertomus ja tasekirja kokonaisuudessaan. (Halonen, Steiner 2009, 8-9.)

Tarkastuksen viimeisenä vaiheena on päättämisen vaihe. Päättämisen vaiheessa käydään läpi tehty työ sekä tarkastushavainnot. Lisäksi laaditaan tilintarkastuslain mukaiset raportit muun muassa tilintarkastuskertomus, ja kommunikoidaan hallintoelinten kanssa. (Ha- lonen, Steiner 2009, 9.)

5.1 Tilintarkastuksen suunnittelu

Tilintarkastusprosessin perustana toimii hyvä suunnittelu. Hyvällä suunnittelulla pyri- tään antamaan pohja itse työlle. Työssä on tärkeää olla tehokas ja taloudellinen. Tilin- tarkastustoimeksiannossa pyritään alentaa tilintarkastusriski hyväksyttävän alhaiselle tasolle. Tilintarkastuksen suunnittelu kuuluu tilintarkastukseen jatkuvasti. Suunnittelua

tehdään jatkuvasti ja tilikauden tarkastuksen jälkeen aletaan suunnittelemaan tilikauden aikaista tarkastusta. (Halonen, Steiner 2009, 114.)

ISA300-standardi käsittelee tilintarkastuksen suunnittelua ja tilintarkastajan velvollisuutta suunnitteluun. Työhön kuuluu kokonaissuunnitelman ja tilintarkastusstrategian laatiminen. Suunnittelulla tilintarkastaja saa paljon hyötyä. Se auttaa ISA300.2 pykälän mukaan tilintarkastajaa huomioimaan tarkastuksen kannalta tärkeitä asioita, auttaa tunnistamaan ongelmat, auttaa johtamaan toimeksiantoa tarpeen mukaisesti ja suorittamaan tilintarkastuksen riittävän tehokkaasti. Standardin mukaan hyvällä suunnittelulla saadaan valittua tilintarkastustiimiin tarvittavat jäsenet, jäsenet joilla on kykyjä ja pätevyyttä suorittaa tarpeelliset tehtävät. Hyvällä suunnittelulla jokaiselle pystytään jakamaan omat tehtävät ja työ kyetään suorittamaan alusta loppuun saakka. (Halonen, Steiner 2009, 114-115.)

Tilintarkastuksen perustana toimivat asiakkaat. Ensimmäiseksi pitää hankkia asiakkaita, jotta olisi työtä, jota tehdä. Yritysten on päätettävä, kenet hyväksytään asiakkaiksi ja yritettävä pitää nykyiset asiakkaat yrityksessä. Asiakassuhteissa arvioidaan toimenpiteiden tarkoitus ja toimeksiantoon liittyvät riskit. Riskeihin kuuluu muun muassa eettiset vaatimukset ja riippumattomuusvaatimukset. Epäonnistuneista asiakasvalinnoista saatava aiheutua laskuttamattomia tunteja, maksamattomia palkkioita ja maineen menettäminen tai jopa vahingonkorvausoikeudenkäyntejä. (Halonen, Steiner 2009, 116-117.)

Asiakassuhteiden luomisen jälkeen päästään enemmän työn pariin ja itse suunnitteluvaiheeseen. Tilintarkastusstrategian perustana toimii asiakkaan liiketoiminnan selvittäminen ja sitä kautta riskien arvioiminen. Riskien arvioimisen avulla pyritään tekemään suunnitelma, joka minimoi riskit tarpeeksi alhaiselle tasolle. Resurssien suunnitteleminen onkin tärkeää, jotta saadaan koottua tarpeeksi pätevä tiimi, joka kykenee minimoimaan riskit. Tarpeen vaatiessa voidaankin käyttää erityisasiantuntijoita. Suunnittelemalla hyvin resursseja pystytään ohjaamaan tarpeen mukaan. Eli esimerkiksi tilikauden aikaisessa tarkastuksessa ei välttämättä tarvita kaikkia tiimin jäseniä, kun taas tilinpäätöstarkastuksessa tarvitaan kaikki tiimin jäsenet tarkastustyön läpiviemiseen. (Halonen, Steiner 2009, 124-125.)

Olenaisuus on erittäin oleellinen asia tilintarkastuksessa. ISA 320 standardi velvoittaa tilintarkastajaa käyttämään olenaisuuskäsitettä. Olenaisuudella tarkoitetaan sitä, että virheet tai puutteet vaikuttaisivat tilinpäätöksen käyttäjien tilinpäätöksen perusteella tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Tällä tarkoitetaan sitä, että jotkut seikat tilinpäätöksessä ovat niin merkittäviä tilinpäätöksessä, että niiden perusteella ei tehtäisi esimerkiksi investointeja, jos niiden virheellisyydestä tiedettäisiin. Muita taloudellisia päätöksiä voivat olla esimerkiksi osakkeiden ostot, hankinnat yritykseltä tai vaikkapa rahan lainaaminen yritykselle. Esimerkiksi, jos tilintarkastussuunnitelmassa arvioidaan, että 10 000 euron virheellisyys tilinpäätöksessä vaikuttaisi käyttäjien päätöksiin, niin tilintarkastustoimenpiteet suunniteltaisiin niin, että tilintarkastuksessa paljastuisi yli 10 000 euron virheet. (Halonen, Steiner 2009, 132-133.)

Tilinpäätöksessä esiintyviä tyypillisiä virheellisyyksiä voivat olla esimerkiksi:

- Tahalliset tai tahattomat virheet
- Poikkeaminen tilinpäätöksen laadintaperiaatteista
- Työntekijöiden tekemät virheet tai väärinkäytökset
- Toimivat johdon tekemät virheet tai väärinkäytökset
- Virheellisten tai asiattomien arvioiden teko
- Asiankuulumattomat tai epätäydelliset laskentaperiaatteiden kuvaukset tai ylipäättään virheellisyydet tilinpäätöksen liitetiedoissa

(Halonen, Steiner 2009, 132-133.)

Tilintarkastajan velvollisuutena onkin hankkia kohtuullinen varmuus, ettei tilinpäätöksessä ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virhettä. Tällöin tilintarkastaja voi antaa lausunnon, että tilinpäätös on olennaisilta osin tilinpäätösnormiston mukainen ja voidaan antaa tilintarkastuskertomus. Tilintarkastaja hankkii tilintarkastusevidenssiä tilintarkastusriskin alentamiseksi hyväksyttävän alhaiselle tasolle. Tilintarkastusriskillä tarkoitetaan sitä, että tilintarkastaja antaa väärän tilintarkastuslausunnon, kun tilinpäätös on olennaisesti virheellinen. Olenaisuus ja tilintarkastusriski kulkevat mukana koko tilintarkastuksen ajan. Tämä pidetään mielessä erityisesti, kun tunnistetaan olennaisen virheellisyyden riskejä, päätettäessä kontrollitestauksesta ja aineistotarkastustoimenpiteistä sekä arvioitaessa virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen ja kertomuksen antamiseen (Halonen, Steiner 2009, 134-135.)

Olellaisen virheellisyteen kuuluu toimintariski ja kontrolliriski. Toimintariskillä tarkoitetaan liiketapahtumien lajin, tilin saldon tai tilinpäätöksessä esitettävän tiedon alttiutta virheellisyydelle, joka voisi olla olellainen. Kontrolliriski syntyy, kun yrityksen sisäinen valvonta ei havaitse tai korjaa ajoissa jotakin liiketapahtumien lajin, tilin saldon tai tilinpäätöksessä esitettävän tiedon virheellisyyttä. (Halonen, Steiner 2009, 168-169.)

5.2 Tilintarkastuksen toteutus

Tilintarkastuksen tavoitteena on siis luoda lisäarvoa ja luottamusta tilinpäätöksen käyttäjille. Tämä saavutetaan, kun tilintarkastaja antaa lausunnon, että tilinpäätös on olellaisilta osin laadittu tilinpäätösnormiston mukaisesti. ”Lain mukaan tilintarkastajan on annettava tilintarkastuskertomus, jossa on lausunto siitä, antavatko tilinpäätös ja toimintakertomus noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhteisön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ristiriidattomia.” Tilintarkastaja antaa lopuksi vakioimuotoisen lausunnon, kun tilinpäätös antaa yhtiön taloudellisesta tilanteesta oikean ja riittävän kuvan. Mikäli tilintarkastaja ei anna vakioimuotoista kertomusta, hän antaa mukautetun kertomuksen. (Halonen, Steiner 2009, 387.)

Suunnitteluvaiheessa tilintarkastaja on muodostanut näkemyksen olellaisista riskeistä, jotka koskevat yhteisöä. Tämän kokonaisnäkemyksen perusteella tilintarkastaja suunnittelee ja suorittaa tarvittavat toimenpiteet olellaisen virheellisyyden poistamiseksi. (Halonen, Steiner 2009, 175.)

Tilintarkastajan käsitys valvontaympäristöstä on tärkeässä roolissa riskien arvioinnin kannalta. Mikäli valvonta on tehokasta, tilintarkastaja saattaa luottaa valvontaympäristöön. Tällöin osa tilintarkastustoimenpiteistä pystytään suorittamaan jo tilikauden aikana ja se taas vähentää tilikauden lopusta kiireitä. Mikäli taas valvontaympäristö on keho eikä siihen voida luottaa, tilintarkastaja joutuu suorittamaan enemmän tarkastustoimenpiteitä esimerkiksi aineistotarkastuksen muodossa. ISA 330 standardin mukaan valvontaympäristöön luottaminen vaikuttaa suoritettaviin tilintarkastustoimenpiteisiin. Voidaan tehdä enemmän kontrollitestausta tai sitten suoritetaan enemmän aineistotar-

kastusta. Lähestymistapa tarkastukseen voi olla myös yhdistetty. (Halonen, Steiner 2009, 230-231.)

Tilintarkastustoimenpiteisiin vaikuttaa kannanottojen luonne. Osa evidenssistä pystytään hankkimaan helpoiten testaamalla kontrolleja. Tämän osalta toimii esimerkkinä myynnin täydellisyys. Esimerkiksi vaihto-omaisuuden arvostuksen osalta evidenssiä saadaan taas parhaiten aineistotarkastuksen avulla. Myyntisaamisista taas parhaiten saadaan tietää ulkopuolisten vahvistusten avulla eikä pelkästään tutkimalla myyntilaskuja.

Riskitasot vaikuttavat myös tilintarkastustoimenpiteisiin. Mikäli virheellisuuden riski on korkea, niin niiden tilinpäätöserien osalta tarvitaan luotettavampaa ja lukumäärällisesti enemmän evidenssiä. Esimerkiksi juuri myyntisaamisten vahvistusten hankinta saattaa olla tarpeellista tai vaikkapa inventaariin osallistuminen. Mikäli riskitasoa pidetään alhaisena, niin tarkastettavaa materiaalia tai esimerkiksi vahvistuksia ei tarvita niin paljon tai ollenkaan. Voidaan keskittyä vain aineistotarkastukseen ja senkin voi suorittaa suppeasti, mikäli tilintarkastaja luottaa kontrolleihin. Tehokkuussyistä kontrollitestausta ja aineistotarkastusta yhdistetään. Tällöin suoritetaan kontrollien testaus ja liiketapahtumien yksityiskohtainen testaus samanaikaisesti. Voidaan tarkastaa tositteiden hyväksyntää kontrollin muodossa ja samalla tarkastaa itse tositteet. Mikäli valvonnassa havaitaan puutteita, niin tilintarkastaja saattaa joutua miettimään uudelleen suunnitelmaansa ja suorittaa mahdollisesti lisää tarkastustoimenpiteitä. (Halonen, Steiner 2009, 245-248.)

5.2.1 Tase-erien tarkastus

Tase-erittelyt laaditaan tilinpäätöstä varmentamaan. Tase-erittely on yksityiskohtaisempi erittely taseen tileistä. Erittelystä löytyy taseen tilit riittävästi yksilöitynä ja sisältö eriteltynä. Kirjanpitoasetuksessa on määrättyinä pakolliset tase-erittelyt. Näihin kuuluvat pysyvät vastaavat, vaihtuvat vastaavat, vieras pääoma ja pakolliset varaukset. Tase-erittelyt on myös kirjanpitoasetuksen mukaisesti allekirjoitettava laatijan toimesta. Tase-erittelyt voivat olla omana osana eikä niitä tarvitse sisällyttää tilinpäätökseen. Tase-erittely ei kuulu julkaistavaan tilinpäätökseen. (Tomperi 2010, 177.)

Taseen tarkastuksen tavoitteet ovat samankaltaiset kuin tuloslaskelmankin tarkastuksessa. Taseen tarkastuksen tavoitteina voidaan nostaa esille neljä kohtaa. Taseen lukujen perustuminen kirjanpitoon, rahojen, saamisten, velkojen, varauksien ja oman pääoman erien olemassaolo taseessa, nämä kaikki ovat kirjattu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti sekä että tase on laadittu edellisvuosien mukaisesti tai muutoksista on ilmoitettu liitetiedoissa. (Riistama 1999, 177.)

Tuloslaskelmaan verrattuna taseen tarkastamisessa on kaksi selkeää eroa. Aiemmin mainittujen rahojen, saamisten, aktiivojen ja velkojen olemassaolon tarkastus on yksi näistä seikoista. Menetelminä näissä on esimerkiksi inventoinnit, joita voi suorittaa tilinpäätösvaiheessa tai tilinkauden aikana. Toinen seikka liittyy tase-erittelyyn ja niiden esittämiseen kirjanpitoasetuksen mukaisesti. (Riistama 1999, 177.)

5.2.2 Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat koostuvat aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvat kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo, muut pitkävaikutteiset menot ja ennakkomaksut. Aineettomiin oikeuksiin voi kuulua esimerkiksi atk-ohjelmien lisenssit ja muihin pitkävaikutteisiin kehittämismenoihin saattaa kuulua huoneiston peruseräparannusmenoja. Tilintarkastajan osalta aineettomien hyödykkeiden tarkastamiseen kuuluu tarkastaa aktivoinnin syyt, poistosuunnitelman asianmukaisuus sekä poistosuunnitelman noudattaminen. (Tomperi 2009, 87.)

Kirjanpitolain mukaan aineettomaan omaisuuteen kuuluvien toimilupien, patenttien, lisenssien, tavaramerkkien ja vastaavien oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan. Muun aineettoman omaisuuden hankintameno voidaan aktivoida erityistä varovaisuutta noudattaen. Kyseisten aineettomien omaisuuksien hankintameno on poistettava enintään viiden vuoden kuluessa, ellei ole erityistä syytä pidemmälle poistoajalle. (Kirjanpitolain (1336/1997) 5 luvun 5a § aineettoman oikeuden hankintamenoa jaksottaminen.)

Aineellisten hyödykkeiden osalta tarkastustyöhön kuuluu oleellisesti lisäysten ja vähennyksien tarkastaminen. Lisäykset ja vähennykset käyvät ilmi tase-erittelystä. Maa-

alueiden osalta on tarkastettava asiakirjat, lainhuudatukset ja varainsiirtoveron hoitaminen. Mikäli maa-alueiden arvoa on korotettu, tarkastajan pitää tarkastaa korotuksen perusteet ja tästä on myös mainittava tasekirjan liitetiedoissa. Lisäksi on tarkastettava rasiustodistus, josta ilmenee kiinnitykset, rasitteet ja ovatko panttikirjat velan vakuudeksi vai ovatko ne yhtiön hallussa. Rakennusten osalta tarkastus etenee pitkälti samalla tavalla. Mikäli rakennus on rakennettu yhtiön toimesta itse, niin on tarkastettava kirjatujen erien oikeellisuus. Myydyistä rakennuksista on tarkastettava mahdollinen myyntivoiton kirjaaminen. Kuten edellä mainitut erät, niin myös koneiden ja kaluston erittely löytyy tase-erittelystä. Aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat lisäksi muut aineelliset hyödykkeet, esimerkiksi asfaltointi, muut pitkävaikutteiset menot, esimerkiksi peruskorjausmenoja ja ennakkomaksuja sekä keskeneräisiä hankintoja. (Tomperi 2009, 88.)

Pysyviin vastaaviin kuuluu lisäksi sijoitukset. Osakkeiden ja osuuksien olemassaoloa tarkastetaan tase-erittelyiden perusteella. Tarkastus voidaan suorittaa esimerkiksi tarkastamalla osakekirjat. Tilikauden aikana hankittujen osakkeiden osalta on tärkeää tarkastaa varainsiirtoveron maksaminen hankintahinnan lisäksi. Myytyjen arvopapereiden osalta tarkastuksessa on tärkeää huomioida mahdolliset myyntivoitot ja –tappiot. Sijoitusten osalta on tärkeää huomioida, mihin tarkoitukseen sijoitus on tehty. Tällä on merkitystä sijoitusten arvostamisessa. Pysyvään omistukseen hankitut sijoitukset on esitettävä pysyvissä vastaavissa, kun taas tilapäiseen omistukseen hankitut osakkeet on esitettävä vaihtuvissa vastaavissa. Vaihto-omaisuuteen kirjataan arvopaperikauppaa käyvän yhtiön myytävät arvopaperit. Sijoitukset arvostetaan yleensä hankintamenoonsa, johon lisätään varainsiirtovero. Kuitenkin, mikäli arvopaperin kerryttämä tulo on tulevaisuudessa pysyvästi hankintamenoonsa pienempi, arvopaperi on arvostettava hankintamenoonsa pienempään arvoon, jolloin on tehtävä arvonalennus ja arvonalennus on kirjattava kuluihin. Lisäksi on tarkastettava sijoituksiin kuuluvat saamiset, jotka selviävät myös tase-erittelyistä. Saamisiin voi kuulua myös pääomalainoja. (Tomperi 2009, 89.)

5.2.3 Vaihtuvat vastaavat

Vaihtuviin vastaaviin kuuluu vaihto-omaisuus, eri saamisia, rahoitusarvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset. Vaihto-omaisuutta ovat raaka-aineet tai jalostettuina myytäväksi tarkoitettut hyödykkeet. Vaihto-omaisuuden suuruuteen vaikuttaa yhtiön toimiala ja monil-

la aloilla vaihto-omaisuuden arvo onkin suuri koko taseen arvosta. Tämän vuoksi vaihto-omaisuuden arvon selvittäminen voi olla hyvin tärkeää tilintarkastajalle. Vaihto-omaisuuden arvostuksen todentamiseksi tilintarkastajan olisi hyödyllistä olla läsnä yrityksen inventaarissa. Lisäksi tarkastustyön kannalta tärkeää olisi suorittaa määrään ja yksikköhintaan perustuvia tarkastustoimenpiteitä inventointiluettelon ja tase-erittelyjen avulla. Tärkeää olisi selvittää myös varastokirjanpidon luotettavuus, inventointiohjeet sekä koko inventointiprosessi. (Tomperi 2009, 90.)

Saamiset jakaantuvat moneen erään ja niitä ovat muun muassa myyntisaamiset, lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset. Myyntisaamisten tarkastuksessa on tärkeää täsmäyttää myyntireskontra kirjanpitoon. Lisäksi hyödyllistä voisi olla saldovahvistusten hankkiminen vastapuolelta. Tärkeää olisi myös tarkastaa myyntisaamisten arvostus. Tilintarkastajan olisi selvitettävä, että kuuluisiko osa myyntisaamisista kirjata luottotappioksi. Lainasaamiset tarkastetaan lainasopimuksiin ja hallituksen päätöksiin lainoista. Siirtosaamisten tarkastuksessa on lähinnä kyse maksuperäisistä kirjauksista, jotka ovat oikaistu tilinpäätökseen. (Riistama 1999, 191-192.)

Rahoitusarvopaperit koostuvat sijoituksista osakkeisiin, rahasto-osuuksiin tai muihin arvopapereihin. Tilintarkastajan on syytä kiinnittää huomiota rahoitusarvopapereiden arvostukseen. Rahoitusarvopaperit arvostetaan hankintamenoon, mutta kuitenkin tilinpäätöshetkellä enintään rahoitusarvopapereiden luovutushintaan. Mikäli rahoitusarvopapereista tehdään arvonalentumiskirjaus, arvonalennus kirjataan kuluksi. Arvopapereiden arvo täsmäytetään tase-erittelyjen avulla esimerkiksi säilytystodistuksiin tai muihin todistuksiin. Rahat ja pankkisaamiset tarkastetaan saldovahvistuksiin tai tiliotteisiin. (Tomperi 2009, 93-94.)

5.2.4 Hallinnon tarkastus

Hallinnon tarkastus on kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä toimintakertomuksen lisäksi kolmas tilintarkastuksen osa-alue, joka kuuluu myös tilintarkastuslakiin. Hallinnon tarkastus sujuu yhdessä muun tarkastustyön kanssa ja tukee koko tarkastustyötä. Tilintarkastuslaissa ei ole käsitelty erikseen hallinnon tarkastuksen tavoitteita tai sisältöä.

Aiemman tilintarkastuslain mukaan hallinnon tarkastamisessa oli kyse toiminnan lailli-

suuden valvomisessa, ei niinkään taloudellisten kohtien tarkastamisesta. (Halonen & Steiner 2009, 428.)

Koska tarkastuksen sisältöä ei ole määritelty täsmällisesti säännöstasolla, tarkastuksen kohteita voidaan tarkastella toimintakertomuksen perusteella. Hallinnon tarkastuksen tavoitteena on saada tilintarkastusevidenssiä johdon toiminnasta. Tarkoituksena on siis hankkia evidenssiä, jotta voidaan arvioida, onko johto syylistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, joiden seurauksena yhtiölle voi tulla vahingonkorvausvelvollisuus. Tavoitteena on myös ottaa selvää, onko johto rikkonut lakia, yhtiöjärjestyä, yhtiösopimusta tai sääntöjä. Mikäli näin on tapahtunut, tilintarkastajan on huomautettava asiasta kertomuksessa. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan on huomautettava kertomuksessaan, mikäli yhtiön johtoon kuuluva vastuuvollinen on syylistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, joiden seurauksena yhtiölle voisi koitua vahingonkorvausvelvollisuus. Sama huomautusvelvollisuus koskee myös lain, yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen ja sääntöjen noudattamista. (Horsmanheimo, Steiner 2008, 237.)

Hallinnon tarkastuksessa oleellista on pöytäkirjojen tarkastus. Kokousten, kuten yhtiökokousten ja osuuskunnan kokousten pöytäkirjoista on tarkastettava, että päätökset ovat tehty lakien, yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen ja sääntöjen mukaisesti. Lisäksi on huomioitava, että kokoukset ovat pidetty säännösten mukaisen ajan kuluessa ja niissä on päätetty kaikista kokoukseen kuuluvista asioista. Esimerkiksi vuosikokouksessa tarkastetaan, että kokouksessa on päätetty tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä ja voiton tai tappion käsittelemisestä. Lisäksi vuosikokouksessa on päätettävä hallituksen jäsenet sekä valittava tilintarkastaja. Tärkeää on tarkastaa myös pöytäkirjojen allekirjoitukset. Allekirjoittajien määrästä on eri säännöksiä eri yhtiöjärjestyksissä ja laeissa. Pöytäkirjojen lisäksi päätettävistä asioista voi olla mukana liitteitä ja niidenkin on oltava allekirjoitettuja, jotta tilintarkastaja voi olla varma, että kyseinen liite on esitetty päätöstä tehtäessä. Yhtiökokousten ja hallituksen pöytäkirjojen on oltava numeroituja, jotta tilintarkastaja voi varmistua siitä, että hänellä on kaikki pöytäkirjat tarkastettavana. (Tomperi 2009, 75-76.)

Pöytäkirjojen tarkastamisen lisäksi hallinnon tarkastamisen piiriin kuuluu myös muita tehtäviä. Sisäisen valvontajärjestelmään tarkastaminen on yksi näistä. Tämän tarkastuk-

sessä tilintarkastaja perehtyy eri työntekijöiden valtuuksiin ja tehtäviin yhteisössä. Rekisteritietojen tarkastaminen on myös yksi tarkastuksen kohteista. Rekisteritiedoista tarkastetaan rekisteriin merkityistä tiedoista muun muassa yhtiön osakepääoma, osakkeiden lukumäärä, tilikausi, hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tilintarkastajat. Osakepääoman on oltava rekisterissä samoja kuin tasekirjassa. Muidenkin kohtien osalta on tarkastettava, että rekisterissä tiedot ovat ajan tasalla. Tärkeää on myös selvittää, että hallitus on tehnyt ilmoituksen kaupparekisteriin mahdollisesta negatiivisesta pääomasta. Mikäli tätä ei ole tehty, yhtiölle voi aiheutua vahingonkorvausvelvollisuus. (Tomperi 2009, 77.)

Huomioitavaa on myös sopimusten ja lähipiiritapahtumien tarkastaminen. Tärkeää on tarkastaa, että sopimusten allekirjoittajilla on valtuudet sopia sovituista asioista. Lähtöoletus on, että sopimukset ovat asianmukaisesti käsiteltyjä. Sopimuksia tarkastamalla tilintarkastaja voi saada tietoa tilinpäätöserien tarkastukseen. Esimerkiksi kauppakirjan tarkastuksella saadaan tietoa kaupan kohteesta ja mihin tilinpäätöserään ja hintaan kohde on kirjattu kirjanpitoon. Sopimusehtoja tarkastamalla saadaan lisätietoja tapahtuman oikeasta kirjauksesta. Merkittäviä sopimuksia ovat myös lainoihin liittyvät sopimuksen muun muassa lisälainasta tai lainan antamisesta. Lainoista on selvitettävä laina-aika, korko ja vakuudet. Sopimuksista on selvitettävä myös, onko sopimuksia tehty lähipiirin kanssa. Tärkeää on, että sopimukset ovat edelleen yhtiön edun mukaisia. Tilintarkastajan on myös selvitettävä, että lähipiiritapahtumista annetaan riittävät tiedot tilinpäätöksessä. (Tomperi 2009, 79-80.)

Hallinnon tarkastuksessa huomiota on kiinnitettävä myös varainhoitoon, vakuutuksiin, riskien hallintaan sekä veroasioiden tarkastamiseen. Tarkastuksessa on selvitettävä, miten varainhoito on järjestetty. Huomiota tulee kiinnittää pankkitilien käyttövaltuuksiin sekä vaarallisiin työyhdistelmiin. Tarkastuksessa on huomioitava asioita, joilla estetään yhtiön omaisuuden häviäminen. Näillä asioilla tarkoitetaan vaihto-omaisuuden säilyttämistä, vaarallisten työyhdistelmien välttämistä ja kulunvalvontaa. Varainhoitoon liittyy oleellisten tarpeellisten vakuutuksien hankkiminen. Johdon tehtävänä on riskien kartoittaminen ja riskienhallintaan kuuluu varautuminen riskeiltä vakuutuksien avulla. Tarkastuksen kannalta oleellisia ovat myös veroasiat. Tarkastustyössä on syytä perehtyä veroilmoitukseen ja verotuspäätökseen. (Tomperi 2009, 80-81.)

5.2.5 Tuloslaskelman tarkastus

Tuloslaskelman tarkastuksessa tilintarkastajalta vaaditaan paneutumista ja harkintaa. Esimerkiksi kulujen tarkastuksessa on tärkeää miettiä kulujen oikeellisuutta. Lisäksi katkon tarkastaminen on tärkeää, jotta selvitetäisiin, ettei liikevaihtoa pyritä kasvattamaan kirjaamalla tulevan tilikauden liikevaihtoa vanhalle tilikaudelle. Liikevaihdon osalta tämä onkin yksi tärkeimmistä tarkastuksen kohteista. Henkilöstökulujen osalta hyvä keino on täsmäyttää palkat vuosi-ilmoitukseen. Lisäksi olisi tarkastettava työntekijäpalkkojen oikeellisuus. Lisäksi poistot voivat yrityksen luonteesta johtuen olla iso erä, mutta tämän tarkastus tulee esiin jo pysyvien vastaavien tarkastuksessa. Lisäksi tuloslaskelmaan sisältyy rahoitustuotot ja –kulut sekä satunnaiset tuotot ja kulut. Tuloverojen tarkastuksessa tilintarkastajan tulisi tarkastaa laadittu verolaskelma. (Tomperi 2009, 99-101.)

5.3 Tilintarkastuksen päättäminen

Päättämisvaiheen tärkein asia on tilintarkastustyön lopputuote eli tilintarkastajan raportointi. Kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tarkastuksen lopputulemana on raportointi asiakkaalle, mikä suoritetaan kirjallisen kertomuksen, lausunnon, muistion tai muuna esityksenä. Asiakkaalle raportointi tapahtuu kirjallisessa tai suullisessa muodossa. Jokaisen kolmen vaiheen eli suunnitteluvaiheen, toteutusvaiheen ja päättämisvaiheen aikana raportoidaan asiakkaalle työstä. Suunnitteluvaiheessa suunnitelmasta keskustellaan asiakkaan johdon kanssa. Toteutusvaiheessa raportoidaan eri tarkastuskohteista johdolle ja muulle yrityksen henkilöstölle, joille asia kuuluu. Päättämisvaiheessa laaditaan tilintarkastuslain mukainen tilintarkastuskertomus, mahdollinen tilintarkastuspöytäkirja ja tilinpäätösmerkintä. (Horsmanheimo, Steiner 2008, 308-309.)

6 Kirjanpito ja arvonlisäverotus -kurssi

Kirjanpito ja arvonlisäverotus -kurssilla yhtenä tehtävänä oli tehdä Taikapulla Oy nimisen yrityksen kirjanpito heinä- ja elokuun ajalta sekä laatia tilinpäätös. Aluksi piti tutustua yritykseen ja taustatietoihin sekä hallintopapereihin. Näiden materiaalien lisäksi tehtävänannosta (Liite1) löytyi runsaasti muuta materiaalia kirjanpidon kirjausten tekoon. Tehtävänä oli perustaa Taikapulla Oy:lle kirjanpidon tietokanta Procountoriin sekä syöttää tuloslaskelman ja tasetietojen avaussaldot. Ennen kirjanpidon laatimista piti tietenkin käydä läpi myös kirjanpitomateriaali kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen opiskelijoiden piti tehdä heinä- ja elokuun kirjaukset ja tiliöidä kirjanpitomateriaalin avulla Procountoriin. Materiaali sisälsi laskujen lisäksi myös muun muassa tietoa henkilöstökuluista ja varastojen muutoksesta sekä kuukausittaiset poistoista. Opiskelijoiden tehtävänä oli myös laatia kausiveroilmoitukset kahden kuukauden osalta sekä täsmäyttää tase-erät heinä- ja elokuun osalta. Lopullisena tuotoksena piti laatia tasekirja, taseerittelyt sekä liitetietojen erittelyt. Tilinpäätöksen laatimista varten piti tehdä myös kirjanpidon tilinpäätösviennit. Tasekirjan liitteeksi piti tulostaa myös kirjanpitokirjat, tilikohtainen tuloslaskelma ja tase sekä muut kirjanpitolain vaatimat tulosteet.

Tehtävä tehtiin siis kirjanpito-ohjelma Procountorilla, joka on nettiselainpohjainen ohjelma. Kirjaukset tehtiin muistiotositteilla, koska jokaisen osto- ja myyntilaskun vieminen järjestelmään olisi vienyt huomattavasti enemmän aikaa. Alkusaldoja syötettäessä huomasi, että järjestelmästä puuttui paljon tilejä. Tämä johtui siitä, että järjestelmässä oli valmiina muokkaamaton tilikartta. Yritykset perustavat järjestelmiin aina omia tilejä tarpeiden mukaan ja tässäkin tehtävässä siihen oli tarvetta. Tilien perustaminen johtuu usein ihan yrityksen oman seurannan tarpeesta. Esimerkiksi Procountorista löytyi tili matkakuluille. Matkakuluille olisi kuitenkin voinut perustaa omat alatilit esimerkiksi km-korvauksille ja majoituskuluille. Itse tehtävän suorittamisen kannalta tällä ei ollut kovinkaan suurta merkitystä, sillä tasekirjalla alatilit eivät tule näkyviin.

Taustamateriaaleista löytyi paljon erilaisia tietoja, joita piti käyttää. Tasekirjan kannalta tärkeitä tietoja oli myös muun muassa yrityksen tiedot, hallituksen jäsenten nimet sekä työntekijöiden määrä. Lisäksi tärkeitä tietoja olivat muun muassa selvitykset investoinneista, osakkuuksista, leasing sopimuksista, jaksotus- ja poistoperiaatteista, henkilöstö-

tiedoista, lainasopimuksista sekä muista sopimuksista. Tietoja löytyi myös tilinpäätösperiaatteista, yhtiön sijoituksista, verojen tilanteista ja satunnaisista eristä. Tärkeitä dokumentteja olivat myös kaupparekisteriote, perustamissopimus, verotiliotteet, hallituksen pöytäkirjat, käyttöomaisuusluettelo ja tietenkin alkusaldot tuloslaskelmaan ja taseeseen. Kaiken tämän materiaalin lisäksi kirjauksia varten löytyi monta sivua tiliotteita ja laskuja kirjauksia varten sekä inventaaripohjat.

6.1 Lopputulos

Lopputuloksena tehtävästä oli tuloslaskelma ja tase (Liite 2), jonka perusteella laadittiin tasekirja. Tehtävä oli opiskelijoiden mielestä melko vaikea, sillä se käsitteli laaja-alaisesti kirjanpitoa. Lisäksi aiempaan verrattuna vaikeaa oli kirjanpidon laatiminen kokonaisuudessaan. Tähän saakka olimme tehneet vain yksittäisiä tehtäviä tiettyihin kirjanpidon eriin liittyen. Tämä oli tietenkin valmistanut meitä tämän tehtävän tekemiseen. Tärkeää oli, että aloitti vain järjestyksessä käymään läpi tehtävässä annettuja materiaaleja, jolloin kirjasi aina tietyn taseen tai tuloslaskelman erän kerralla kirjanpitoon. Näin tuli selvitettyä oppimateriaalin avulla aina kunkin erän kirjauserusteet, mikäli ne olivat epäselviä. Esimerkiksi, kulukirjauksissa oli erilaisia laskuja niin kotimaasta kuin ulkomailtakin, jotka käsitellään arvonlisäverotuksellisesti eri tavalla. Tehtävä vaikeutui, mikäli alkoi hyppimään tositteista toiseen tehtäessä ehkä helpoimpia kirjauksia.

6.2 Pohdintaa tehtävästä

Kaiken kaikkiaan tehtävä oli kaikille erittäin antoisa. Monet opiskelijat tekivät työtä yhdessä, jolloin he pystyivät turvautumaan toisen mielipiteeseen. Tehtävän avulla opiskelijat oppivat hyvin paljon kirjanpidosta, sillä kuten aiemmin mainitsin, niin kirjauksia suoritettiin laajasti eri tuloslaskelman ja taseen tileille. Lisäksi piti itse selvittää kirjaustapoja, jos ne eivät olleet muistissa. Kirjoja piti siis lukea, jos halusi selvittää tehtävästä kunnialla. Vaikeusastetta toi toki lisää se, että yritys ei ollut mitenkään entuudestaan tuttu. Yleensä kirjanpitäjät tietävät hyvin esimerkiksi, millaisia laskuja yhtiölle tulee säännöllisesti. Nyt sitä tietoa ei ollut ja laskuja piti käydä tarkemmin läpi. Tietenkin oppimisen kannalta oli hyödyllistä, että kaikki syötettiin käsin kirjanpitoon. Kuitenkin oikeassa elämässä kululaskujen osalta suurin osa laskuista tulee suoraan kirjanpitojärjes-

telmään jo valmiiksi tiliöitynä, jolloin kirjanpitäjä vain tarkastaa, että laskujen summat ja tilinumero ovat kirjautuneet oikein.

7 Tilintarkastuksen käytännön toteutus –kurssi

Tilintarkastuksen käytännön toteutuksen kurssin sisältöä käytiin läpi kolmannessa luvussa. Kyseisen kurssin yhtenä tehtävänä oli suorittaa tilintarkastus kuvitteelliselle yhtiölle Zorga Oy:lle. Tehtävänantona oli laatia tarkastussuunnitelma sekä työpaperit tarkastuksesta. Tehtävänanto oli kuusi sivua pitkä (Liite 3). Tehtävänanto itsessään oli sentyylinen, että suurin osa tehtävänannossa esitetyistä tiedoista tulee esille keskusteluissa asiakkaan kanssa. Nyt kaikki tiedot olivat kerätty yhdelle dokumentille valmiiksi sisältäen tiedot keskusteluista asiakkaan kanssa. Eli tietoja oli esitetty laajasti yhtiön toiminnasta sekä tilikauden tapahtumista. Keskusteluja tilikauden tapahtumista käydään aina johdon kanssa, lähinnä niiltä osin, onko tilinpäätöksessä mitään merkittäviä tapahtumia, jotka poikkeavat selkeästi edellisestä vuoteen, esimerkiksi suuria investointeja tai selkeää liikevaihdon muutosta. Tilinpäätöseriä tarkastettaessa tulee aina esille kysymyksiä, joihin tarkastajat kaipaavat selvityksiä. Osittain näitä selvityksiä oli listattu jo valmiiksi tehtävänantoon, joten sen perusteella pystyi keskittämään tarkastusta, joihinkin tiettyihin eriin. Lisäksi tehtävässä oli tietoja yhtiön kirjanpito-järjestelmästä sekä muista järjestelmistä. Nämä asiat voivat olla tilintarkastustimille tuttuja jo entuudestaan tai sitten tulevat esille keskusteluissa sekä itse tarkastustyötä tehtäessä. Tässä tapauksessa kyse oli pienestä yrityksestä ja sen suurempia kontrolli-tarkastuksia ja -testauksia ei suoritettu. Tämä johtui tietenkin myös tehtävän luonteesta. Normaalisti pienissä yrityksissä ei ole mitään suurempaa kontrolli-ympäristöä, mutta isoissa yrityksissä pelkästään yhden ostolaskun kiertoaareissa on monia tarkastajia ja hyväksyjä.

Tehtävänannossa oli ohjeiden ja tapahtumien selvittelyn lisäksi paljon muutakin materiaalia. Materiaaleista löytyi yhtiön tuloslaskelma ja tase, mutta sitten niiden tarkastusta varten tarvittavaa materiaalia. Materiaalina oli muun muassa: hallituksen ja yhtiökouksen pöytäkirjat, bonuslaskelma palkkojen tarkastusta varten, liikevaihto-ennuste, ostoreskontraote, palkkalaskelma, poistolaskelma, toimintakertomus, varastoraportti, valmiusastelaskelma, osto- ja myyntiprosessien kuvaukset, pankkien tiliotteet, päätöksiä pääomalainoista ja vaihto-omaisuuserittelyjä. Näiden lisäksi oli myös paljon muutakin materiaalia. Nämä kaikki ovat sellaisia dokumentteja, joita tilinpäätöksen tarkastuksessa normaalistikin käytetään. Tehtävä ja sen materiaalit simuloivat oikein realistisesti oikean elämän tarkastusta.

7.1 Tilintarkastussuunnitelma

Tehtävän yhtenä osana oli tilintarkastussuunnitelman laatiminen (Liite 4). Tilintarkastuksen perustana oli tilintarkastussuunnitelma ja tämän toteuttaminen. Kurssilla suunnitelma tehtiin yhdessä ryhmän kanssa kuten oikeastikin on tapana tehdä. Tarkastuksen perustana oli laatimamme suunnitelma ja tilintarkastus toteutettiin suunnitelman mukaan. Suunnitelmaan voidaan tehdä tarkastuksen aikana muutoksia, mikäli sille olisi tarvetta. Meidän ryhmällä siihen ei ollut tarvetta.

Suunnitelmassa avattiin muun muassa yhtiön toimintaa, omistusrakennetta, investointeja, IT-ympäristöä, strategiaa ja tulostavoitetta. Suunnitelmassa selostettiin myös yhtiön työntekijöiden tehtäviä ja sen myötä vaarallisia työyhdistelmiä eli esimerkiksi sitä, onko jollakin työntekijällä täydet oikeudet kaikkiin järjestelmiin ja sitä myötä mahdollisuus väärinkäytösten tekoon. Käytiin läpi myös tilintarkastuksen riskejä. Toimintariskiä eli onko yhtiön kannalta oleellisia riskejä toiminnan jatkumisen kannalta sekä kontrolliriskejä. Lisäksi tärkeänä osana selostettiin tilintarkastusriskiä eli miten kerättiin evidenssiä tilinpäätöksen oikeellisuudesta. Suunnitelmassa laskettiin myös olennaisuusraja tarkastusta varten. Tämä toimii perustana sille, mitä erää valitsimme tarkastettavaksi tuloslaskelmasta ja taseesta. Olennaisuusraja laskettiin tässä tehtävässä taseesta, koska nähtiin, että yrityksen toiminta perustuu enimmäkseen taseen lukuihin. Olennaisuuden voi laskea myös monista muista eristä esimerkiksi liikevaihdosta. Olennaisuusrajaksi saatiin reilu 13 400 euroa, joten suunnitelmassa esitettiin kaikki tilinpäätöserät, jotka ovat yli tuon rajan eli ne sisälsivät meidän mielestämme olennaisen virheen riskin. Olennaisuusraja laskettiin ottamalla 1% taseen loppusummasta.

Tilintarkastuksia suoritetaan usein tiimeissä kuten tässäkin tehtävässä. Tämän vuoksi tässäkin tehtävässä suoritettiin tehtäväjako. Kukin tiimin jäsen sai tehtäväkseen suorittaa eri erille tarkastuksen. Tarkastusta siis suoritettiin itsenäisesti, mutta kuitenkin ryhmän tuki oli läsnä. Ryhmältä pystyi aina kysymään apua tai mielipidettä tarkastuksen suorittamisessa. Tilintarkastajien yksi tärkeimmistä ominaisuuksista onkin ryhmätyökyky. Tämän avulla ryhmä saa suoritettua tarkastuksen ajallaan loppuun saakka. Tässäkin tehtävässä asetettiin aikarajat, milloin tehtiin tilannekatsaus. Lisäksi tilintarkastuksella

on aina päätöspäivämäärä eli päivä, jolloin pitää antaa tilintarkastuskertomus. Meidän tapauksessa tilintarkastuskertomus piti antaa, kun tehtävä piti palauttaa. Suunnitelmassa asetettiin siis vastuualueet jokaiselle ryhmäläiselle sekä päivämäärät, jolloin suunnitelman piti olla valmis, tarkastuksen tuli olla valmis ja havaintojen piti olla raportoituna tilintarkastuskertomuksen allekirjoittajalle. Varsinaista tilintarkastuskertomuksen allekirjoittajaa ei oikeasti ollut, mutta näin toimittaisiin oikeasti. Lisäksi suunnitelmaan lisättiin päivämäärä, jolloin tarkastuksesta raportoidaan asiakkaalle. Tämä olisi siis tilintarkastuskertomuksen antamisen päivämäärä, jolloin myös asiakkaan kanssa käydään läpi esille tulleet havainnot.

Yhteenvedona voidaan sanoa, että tämän kurssin tilintarkastussuunnitelman teko oli hyvin kattava ja myöskin hyvin realistinen. Kukin ryhmä laati tilintarkastussuunnitelman oman osaamisensa mukaan. Mikäli opiskelijat tiesivät, mitä tilintarkastussuunnitelmassa pitää olla, suunnitelmasta tulikin hyvin kattava. Meidän tapauksessa tilintarkastussuunnitelman pituus oli kahdeksan sivua pitkä. Tässä tehtävässä tilintarkastussuunnitelmassa esitetyt tiedot olivat valmiiksi annettu, mutta ne olivat kuitenkin eri dokumenteissa. Iso osa materiaalista tilintarkastussuunnitelmaa varten löytyi tehtävänannosta, mutta esimerkiksi tarkastuksen suunnittelu, olennaisuuden laskennan kautta tarkastettaviin tilinpäätöseriin, tuli ryhmän suunnitella itse. Mikäli ryhmä olisi laskenut olennaisuuden väärin perustein tarkastettavia eriä olisi voinut olla vähemmän ja näin ollen olennaisen virheen riski tilinpäätöksessä olisi voinut jäädä suuremmaksi. Olennaisuusraja on tärkeä osa tilintarkastusta ja se hyväksytetäänkin aina tilintarkastuskertomuksen allekirjoittajalla. Lisäksi tilintarkastussuunnitelma on muutenkin enemmän tilintarkastuskertomuksen allekirjoittajan ja muiden kokeneempien tilintarkastustiimin jäsenten vastuulla. Nuoremmat jäsenet auttavat asiassa jollain tasolla, mutta tässä kurssiin liittyvässä tehtävässä suunnitelman laatiminen jäi pelkästään nuorempien jäsenten tehtäväksi. Tilintarkastussuunnitelman teko siis erosi tämän osion osalta oikeaan elämään liittyvästä tarkastuksesta. Kuitenkin kurssin kannalta suunnitelman teko oli tärkeää, sillä opiskelijat saivat näin paremman kuvan tilintarkastuksesta ja sen etenemisestä. Oikeasti nuoremmilla tilintarkastustiimin jäsenillä ei ole niin hyvää yleiskuvausta yrityksestä, eivätkä he useimmiten ole kaikissa tapaamisissa mukana, jolloin tilintarkastussuunnitelman laatiminen ei heiltä onnistuisi.

7.2 Zorgan työpapereita – Rahat ja pankkisaamiset

Zorgan työpaperit olivat excel –muodossa ja tarkastus tehtiin exceliin. Oikeastikin tilintarkastukset tehdään excel tai word –dokumentteihin. Työpaperit olivat aikalailla sellaisia kuin oikeassa tarkastuksessakin omien kokemusteni mukaan. Työpaperin ensimmäisessä kohdassa oli maininta tilikaudesta ja yrityksestä. Kohdassa kaksi oli kirjoitettu asia, jota tarkastetaan. Tässä tapauksessa tarkastettiin pankkitilien saldon. Tehtäväsämme taseessa esitetyt rahat ja pankkisaamiset olivat 388 069,16e. Tätä ei ole kuitenkaan mainittu ryhmämme työpaperilla, mikä olisi kuitenkin ollut pakko mainita. Emme myöskään eritelleet pankkisaldojen summia, joten siltä osin työpaperi oli myös puutteellinen. Tarkastusmenetelmästä kerrottiin työpaperin kohdassa neljä. Tarkastusmenetelmässä oli mainittu tehty työ kuten pitääkin. Tehdyn työn selostamisen tarkoituksena oli esittää mahdollisimman hyvin tehty työ, jotta työpaperin tarkastaja voisi suorittaa tarkastuksen tarvittaessa uudelleen pelkästään tuon selostuksen avulla. Pankeilta pyydetään vahvistus pankkitilien saldoista ja tässä tapauksessa se löytyi meiltä valmiina. Kassa lasketaan useimmiten uudelleen tilinpäätöshetkellä, jolloin varmistutaan kassan oikeellisuudesta. Tehtävässämme tuo ei ollut mahdollista, joten kassan saldo oli vain täsmäytetty taseessa esitettyyn määrään. Pääpiirteittäin pankkisaamisten tarkastus oli siis suoritettu oikein. Lisäksi työpaperissa esille tulleet havainnot olivat selkeästi esitetty. Kohdassa viisi työpaperin laatija oli kirjoittanut, mitä oli havaittu ja oliko se ylittänyt olemassaolunrajan. Viimeisemmässä kohdassa kuusi oli kirjoitettu auki johtopäätös kuten kuuluukin. Johtopäätökseen oli kirjattu havainto ja miten se tulisi korjata. Selkeistä havainnoista raportoidaan johdolle ja virheen syyt selvitetään. Tarvittaessa virhe korjataan tilinpäätökseen, jolloin tässä tapauksessa kassan suuruus voitaisiin korjata tilinpäätökseen. Tehtävässämme ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta kertoa kenellekään mahdollisista virheistä, jolloin virhe esitettiin taulukon kohdan 6 mukaisesti. Pankkisaamisten tarkastus vastaa kuitenkin todellisuutta ja opiskelijat saivat oikean kuvan kyseisen erän tarkastuksesta verrattuna oikeassa elämässä tehtyyn työhön.

Taulukko 3. Pankkisaamisten työpaperi

1. YRITYS / TILIKAUSI	Zorga Oy	/ 1.1.2008-31.12.2008			
2. ASIA	Pankkitilien tarkastus				
3.TAVOITE	Saada varmuus yrityksen kassan ja pankkitilin saldosta.				
4. MENETELMÄ	Täsmäytetään taseessa ilmoitettu pankkitilin saldo pankilta saatuun vahvistettuun tiliotteeseen. Lisäksi täsmäytetään kassan saldo taseessa ilmoitettuun saldoon.				
5. HAVAINNOT	<p>Pankkitilin havaittiin täsmäävän pankilta saatuun tiliotteeseen. Lasketun kassan suuruus oli 9000 euroa pienempi kuin taseen vastaava luku. Syyinä eron on Hannele Rannan itselleen kassasta nostama palkkaennakko, jota ei ole kirjanpitoon lisätty.</p> <p>Tapaukseen ei liity väärinkäytösriskiä, sillä Rannalla on hallituksen päätöksen (OYL 6:3§) mukainen tilinkäyttöoikeus kassaan.</p>				
	TE		6 718,43		
	Virhe		9 000,00		
	Erotus		2 281,57		
6. JOHTOPÄÄTÖS	<p>Nostetusta palkkaennakosta tulee tehdä kirjanpitoon seuraava kirjaus: Per muut saamiset an kassatili 9000.</p> <p>Koska havaittu virhe ylittää tarkastukselle asetetun TE:n arvon 2281,57 eurolla, havainto suositellaan esitettäväksi huomautuksena TTL 16§:n mukaisessa tilintarkastuspöytäkirjassa.</p> <p>TE arvo = Puolet laskemastamme olennaisuusraja eli virhe, joka ylittää sallitun rajan.</p> <p>Huomaa myös kumulatiivinen virheen riski!</p>				

7.3 Zorgan työpaperit - Myyntisaamiset

Myyntisaamisten osalta työpaperissa oli selkeästi esitetty tarkastuksen erä, tavoite, menetelmä ja havainnot. Johtopäätös pitäisi esittää erikseen, mutta tässä se oli osana havainnoita. Myyntisaamisten osalta oli esitetty, että tarkoituksena on tarkastaa myyntisaamisten olemassaolo, arvo sekä ikärakenne aivan kuten kuuluukin. Taseen arvo oli täsmäytetty myyntireskontraan eli oli katsottu, että kaikki laskut olivat myös kirjanpidossa. Ikärakenteen tutkimista varten oli ollut käytettävissä myyntireskontraote, josta voitiin katsoa myyntisaatavien ikäjakauma. Myyntireskontraotteesta havaittiin, että osa saami-

sista olivat jo yli vuoden myöhässä ja että näihin liittyy luottotappioriski ja nämä tulisi alaskirjata myyntisaamisista kuluksi. Lisäksi havainnoissa oli mainittu, että näistä keskustellaan kirjanpitäjän ja talousjohtajan kanssa.

Myyntisaamisten tarkastusta opiskelijat olivat lähestyneet teoreettisella tasolla kuten kuuluukin. Menetelmässä mainitut asiat olivat aiheellisia. Myyntisaamisten ikärakenne ja mahdolliset luottotappiot olivat tarpeellista käydä läpi, jotta myyntisaamisissa ei esitetäisiä saamisia, joita ei tulla ikinä saamaan. Näistä pitää käydä keskusteluja myyntireskontran vastaavan kanssa ja on selvitettävä, kuuluvatko myyntisaamiset edelleen myyntisaamisiin vai pitääkö ne kirjata kuluksi. Tehtävässämme ei ollut mahdollisuutta käydä keskusteluja vaan johtopäätökset piti tehdä taustatietojen ja lukujen perusteella.

Myyntisaamisten olemassaoloa voitaisiin tarkastaa myös siten, että tilinpäätöshetken myyntisaatavia tarkastettaisiin otoksena seuraavan tilikauden tiliotteelle. Otos tarkoittaa, että kaikista myyntisaatavista valittaisiin tietty osa tarkastettavaksi. Näin saataisiin evidenssiä siitä, että tilinpäätöksessä saatavat myyntisaamiset ovat oikeasti olleet olemassa. Lisäksi voitaisiin tarkastaa, että tilikauden jälkeen ei ole alaskirjattu suuria määriä saatavia. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan olleet tehtävässä mahdollisia rajallisten resursien vuoksi.

Taulukko 4. Myyntisaamisten työpaperi

Yritys	Zorga Oy																		
Asia	Myyntisaamisten tarkistaminen																		
Tavoite	Selvittää myyntisaamisten olemassaolo, arvo sekä ikärakenne. Myyntisaamisten prosessit tarkistetaan prosessikuvauksessa.																		
Menetelmä	Täsmäytetään myyntireskontra taseeseen sekä tarkistetaan myyntisaamisten ikärakenne. Keskustellaan kirjanpitäjän ja talousjohtajan kanssa mahdollisista luottotappioista.																		
Havainnot	Kolme asiakasta on ollut eri mieltä veloistaan, mutta toimitusjohtajan mukaan saamiset ovat ihan aitoja ja oikein hinnoiteltuja. Efir Oy:n sekä Muotomainos Ky:ltä saatavat myyntisaamiset ovat jo yli vuoden myöhässä. Heiltä olisi myyntisaamisia saatavana yhteensä 17500 euron edestä. 17500 myyntisaamisiin liittyy suuri ja todennäköinen luottotappioriski. Saamiset tulee arvostaa KPL 5:2§:n mukaisesti nimellisarvoon tai todennäköiseen arvoonsa. 17500 euroa tulisi kirjata luottotappioksi liiketoiminnan muihin kuluihin.																		
	Myyntilaskut	17500																	
	ALV	3272,358																	
	Kuluksi kirjattava osuus		14227,64																

7.4 Zorgan työpaperit – Hallinnon tarkastus

Hallinnon tarkastuksen tarkoituksena oli käydä läpi hallituksen ja yhtiökokouksen pöytäkirjoja. Tässä tehtävässä meille oli annettu pöytäkirjoja luettavaksi ja näiden perusteella teimme havainnot. Lisäksi pöytäkirjoja lukemalla saa aina laajennettua kuvaa yhtiöstä ja sen tekemistä päätöksistä. Opiskelija oli tässä tapauksessa kirjoittanut työpaperiinsa tekemänsä havainnot alla olevan taulukon kohdassa yksi. Hyvänä tapana tällaisessa tarkastuksessa olisi avata jokaisesta pöytäkirjasta tilinpäätöksen kannalta tehdyt olennaiset päätökset. Esimerkiksi hallituksen jäsenten valinnat ja mahdolliset lainat. Tehtävässä oli kuitenkin huomattu, että yhdessä kokouksessa ei ole ollut läsnä päätösvaltaan riittävää määrää eli hallituksen päätökset eivät siis ole laillisia. Työpaperissa ei kuitenkaan ole mainintaa siitä, että mitä päätöksiä kokouksessa oli tehty. Lisäksi hyvänä havaintona oli seuraavassa kokouksessa käsitelty vahingonkorvaus, jota juristi pitää todennäköisenä. Mikäli juristi pitää asiaa todennäköisenä tästä tulisi tehdä tilinpäätökseen varaus korvauksen määrästä ja lisäksi asia tulisi mainita tasekirjan liitetiedoissa. Havaintona oli, että näin ei ole toimittu. Opiskelija oli kirjoittanut havaintoon, että tilinpäätös ei anna yhtiöstä riittävää ja oikeaa kuvaa tämän asian tiimoilta. Työpaperissa ei ole mainittuna, mutta summa ylittää myös olennaisuusrajan. Koska keskustelumahdollisuutta johdon kanssa ei ole ollut, niin asia oli mainittu näin. Oikeasti asiaa pyydetäisiin korjaamaan tilinpäätökseen varauksen osalta sekä liitetietojen osalta. Muussa tapauksessa asia mainittaisiin tilintarkastuskertomuksessa.

Taulukko 5. Hallinnon tarkastuksen työpaperi

<i>Yritys</i>	<i>Tilikausi</i>	<i>Tekijä</i>	<i>Päiväys</i>	<i>Index</i>
Zorga Oy	1.1.- 31.2008	KV		

Tavoite: Tavoitteena on varmentaa tilikauden aikaisten kokouspöytäkirjojen oikeellisuus.

Menetelmä: Käydään läpi tilikaudelta laaditut pöytäkirjat, yhteensä 5 kappaletta.

Laajuus: Per tilinpäätös 31.12.

1. Havainto: Hallituksen kokous nro 2/2008 ei ole ollut päätösvaltainen, johtuen siitä ettei paikalla ole ollut yli 50 % hallituksesta.

Hallituksen kokouksessa 3/2008 todetaan että hallitus ei koe aiheelliseksi vaurautua vahingonkorvauskanteen (25 000) toteutumiseen, vaikka juristi pitää koasian toteutumista todennäköisenä.

Hallitus on päättänyt ettei käsittele asiaa edes liitetiedoissa. Ilman selostusta liitetiedoissa olennaiseen saamiseen liittyvästä epävarmuudesta Tilinpäätös ei anna oikeaa ja riittävää kuvaa (KILA 1999/1580).

7.5 Liitetietojen tarkastus

Tilintarkastukseen kuuluu tärkeänä osana tasekirjan tarkastaminen. Tasekirjan kaikki luvut tarkastetaan eri dokumentteihin. Esimerkiksi tuloslaskelman ja taseen luvut prikaataan eli täsmäytetään pääkirjaan. Liitetietojen luvut tarkastetaan myös ja liitetiedoissa voidaan esittää esimerkiksi leasingvastuut, jotka täsmäytetään ulkopuoliselta taholta saatuihin vahvistuksiin. Zorgan osalta tasekirjaa ei ollut saatavilla. Tehtävänannossa oli kuitenkin alla oleva maininta, että liitetiedoissa oli esitetty kirjanpitolain mukaisesti tarvittavat tiedot.

Tilinpäätöksen liitetietoina (todettu alustavassa tarkastuksessa) on esitetty tietoja KPL:n / KPA:n sekä OYL:n mukaisesti mm. tilinpäätöksen laadintaperiaatteista, käyttöomaisuuden arvostuksesta, suunnitelmanmukaisista poistoista (poistot taseerittäin, aineellisten hyödykkeiden menojäännökset), vaihto-omaisuuden arvostamisesta, omasta pääomasta (voitonjakokelpoiset varat , Kila:n yleisohjeen mukaisesti / 262 178,05).

Tilintarkastustiimimme huomasi kuitenkin liitetiedoista, että voitonjakokelpoiset varat ovat ilmoitettu lukuna ja päätimme tarkastaa, pitivätkö voitonjakokelpoiset varat paikkansa. Seuraavalla sivulla olevalla työpaperilla oli selkeästi esitettynä alusta loppuun tarvittavat tiedot eli tarkastaja, yrityksen tiedot, tarkastettava asia, menetelmä, havainnot ja johtopäätös. Työpaperissa havaintoina oli mainittu jo tehtävänannossa mainitut tiedot KPL:n mukaisesta liitetietojen esittämisestä. Liitetiedoissa oli mainittuna voitonjakokelpoisina varoina 262 178,05 euroa. Taseesta laskettuna edellisten tilikausien voitto lisättyinä tilikauden tulokseen olivat yhteensä 260 178,05 eli voitonjakokelpoiset varat olivat 2000 euroa vähemmän kuin liitetiedoissa oli ilmoitettuna. Virheen suuruus ei ylittänyt meidän olennaisuusrajaa kuten havainnoissa olikin esitetty. Kuitenkin virhe pitäisi korjata tasekirjaan, koska tasekirjalla olevat virheet eivät anna hyvää kuvaa yrityksestä.

Taulukko 6. Liitetietojen tarkastuksen työpaperi

TARKASTAJA / PVM	Janne Hakkarainen / 9.12.2012		
YRITYS / TILIKAUSI	Zorga Oy / 1.1.2008-31.12.2008		
ASIA	Tilinpäätöksen liitetietojen tarkastaminen		
TAVOITE	Varmistetaan, että tilinpäätöksen liitetiedot on laadittu KPA 2:2-10§:n mukaisesti ja esitetyt luvut on ilmoitettu oikean määräisinä.		
MENETELMÄ	Tarkastetaan yhtiön tilinpäätöksessä esitetyt liitetiedot ja verrataan niitä KPA 2:2-10§:n mukaisiin säännöksiin liitetietojen sisältövaatimuksista.		
HAVAINNOT	<p>Alustavan tarkastuksen mukaan tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty KPA:n, KPL:n sekä OYL:n mukaisesti tilinpäätöksen laadintaperiaatteista, käyttöomaisuuden arvostuksesta, sumu-poistoista erittelyineen, vaihto-omaisuuden arvostamisesta sekä omasta pääomasta.</p> <p>Voitonjakokelpoisiksi varoiksi liitetiedoissa esitetään 262 178,05€. Esitetty summa on virheellinen. OYL 8:2§:n mukaisesti yhtiön vapaaksi omaksi pääomaksi saadaan taseessa esitettyjen lukujen perusteella 260 178,05 €, eli 2000€ esitettyä vähemmän.</p>		
	Virhe	2.000.00	
	PM	13.436.87	-> Ei ylitä
	TE	6.718.44	-> Ei ylitä

JOHTOPÄÄTÖKSET	<p>Tarkastuksessa on saatu riittävä kuva siitä, että Zorga Oy:n liitetiedot on esitetty KPL:n, OYL:n sekä KPA 2:2-10§:n mukaisesti.</p> <p>voitonjakokelpoiset varat oli omaa pääomaa koskevissa liitetiedoissa laskettu virheellisesti. Oikaisu alkuperäisen taseen mukaiseen lukuun on irrelevantti, sillä tilinpäätöksessä ilmenevien muiden virheiden vuoksi luvut muuttuvat.</p> <p>Tarkastushavaintona esitämme omaan pääomaan liittyvissä liitetiedoissa esitettyjen voitonjakokelpoisten varojen muuttamista korjatussa tilinpäätöksessä esitettyjen voitonjakokelpoisten varojen mukaiseksi.</p> <p>Huomioidaan havaittu virhe kumulatiivisen virheen lisäyksenä!</p>
-----------------------	--

Zorgan tarkastuksessa ei ollut tarkastettavana asiana tasekirjaa. Tämä ei ollutkaan kovin tärkeää, koska oleellisempaa oli keskittyä itse tilinpäätöserien tarkastukseen. Tasekirja on lopputuote kirjanpidosta. Kun kirjanpidon luvut ovat tarkastettu ja virheet ovat korjattu, luvut korjataan myös tasekirjaan. Opiskelijat saattoivat tehdä osaamisensa mukaan erilaisia havaintoja ja tietenkin vääriäkin sellaisia. Tasekirjan lukujen muuttaminen olisi ollut irrelevanttia, koska korjausehdotuksia tehtiin jo työpapereihinkin. Korjausehdotuksia olisi siis ollut turha tehdä kahteen eri otteeseen.

7.6 Osto- ja myyntiprosessi

Osto- ja myyntiprosessien toimivuus on erittäin oleellinen asia yrityksen toiminnassa. Mikäli nämä kaksi prosessia eivät toimi, sillä saattaa olla suuria vaikutuksia yrityksen toimintaan. Esimerkiksi yrityksellä voi jäädä tuloja saamatta, jos myyntitilausten tiedot eivät siirry oikein laskulle, joka lähetetään asiakkaalle. Lisäksi väärinkäytösriski suurenee, jos esimerkiksi ostolaskujen tarkastuksessa, hyväksynnässä tai maksatuksessa on puutteita. Tällöin joku työntekijä voi huijata rahaa itselle.

Tähän tarkastusvaiheeseen liittyvässä työpaperissa oli esitetty selkeästi tarkastajan tiedot, yrityksen tiedot, tarkastettava asia, tavoite, menetelmä ja havainnot. Kohdassa yksi tarkastuksen oli tavoitteena osto- ja myyntiprosessien toimivuuden kartoittaminen ja yhtiön kontrolliympäristön selvittäminen. Seuraavassa työpaperin kohdassa numero 2. oli avattu tarkastusmenetelmää. Walk through –testi on yleinen tapa selvittää prosessien toimivuutta. Tällä menetelmällä käydään läpi ostoja ja myyntejä prosessin alusta loppuun saakka. Ostoprosessin tapauksessa tämä tarkoittaa lyhyesti sanottuna tarkastusta tavarantoimittajan valinnasta, ostotilauksen teon, tilausten hyväksynnän, tavarantoimituksen vastaanoton, laskujen hyväksynnän kautta maksuun. Nämä kaikki vaiheet sisältävät myös paljon muutakin muun muassa sen, että tarkastetaan, että laskujen summat täsmäävät sovittuun, laskut hyväksyy eri henkilö kuin tuotteen tilannut henkilö ja myöskin laskun maksaa eri henkilö. Ostoprosessin ja myyntiprosessin kuvaus (liite 5).

Kolmannessa kohdassa oli mainittuna, että ostoprosessissa havaittiin olennaisia puutteita. Puutteet oli esitetty prosessikuvauksissa (liite 5). Puutteina havaittiin, että ostotilauksen tekijä voi olla sama henkilö kuin hyväksyjäkin, ostolaskuja ei täsmäytetä mitenkään tilauksiin ja laskun maksaja voi olla sama henkilö kuin laskun hyväksyjä. Nämä kaikki olivat olennaisia puutteita. Kyseiset puutteet tarkoittavat sitä, että jollakin henkilöllä olisi oikeus tilata tuote, hyväksyä lasku ja tilaaja voisi myös maksaa laskun. Näin ollen yritykselle voisi aiheutua tappioita, jos tällaista toimintaa ei huomattaisi, sillä joku työntekijä voisi ostaa itselleen tavaroita tai joku työntekijä voisi ostaa tavaroita tuttaviansa yrityksiltä selkeästi korkeampaan hintaan. Myyntiprosessien osalta huomattiin myös puutteita, jotka olivat kuitenkin selkeästi epäolennaisempia kuin ostoprosessin puutteet. Havainnot löytyvät liitteestä (liite 5). Korjausehdotuksina oli, että kontrol-

liympäristön parantamiseksi ja riskitason laskemiseksi, tulisi yrityksen hallituksen lisätä liitteessä (liite 5) mainitut kontrollit osaksi prosesseja. Lisäksi havaintona oli, että yrityksen kirjanpitäjä vastaa yksin kirjanpidosta, kassanhoidosta ja palkanlaskennasta, mikä oli selkeä toimintariski ja lisäisi mahdollisuuksia väärinkäytöksille. Tästäkin oli oikeaoppisesti ehdotettu korjaustoimenpiteenä työtehtävien jakamista eri henkilöiden kesken.

Työpaperin neljännen kohdan johtopäätöksissä oli mainittu, että kontrollit ovat puutteellisia ja prosesseihin esitetään kontrollitoimenpiteiden luomista. Lisäksi asia esitetään tilintarkastuspöytäkirjassa. Tilintarkastuspöytäkirjassa esitetään kaikki asiat, joista tilintarkastajat ovat nähneet tarpeelliseksi kertoa johdolle.

Kyseinen työpaperi osto- ja myyntiprosessista oli hyvin laadittu. Prosesseista oli laadittu kaaviot (liite 5), jotka auttavat ymmärtämään prosessin kulkua. Lisäksi kaavioon oli selkeästi esitetty ehdotetut kontrollipisteet ja havainnot. Lisäksi työpaperissa oli avattu kirjallisesti havaintoja ja korjausehdotuksia. Oikeassakin tarkastuksessa toimitaan näin. Prosesseista pyritään muodostamaan selkeä kuva ja työpapereissa olisi tärkeää kuvata myös kaaviot prosesseista. Erona tässä tehtävässä ja oikeassa tarkastuksessa on epätarkkuus. Oikeasti prosessikuvauksista selvitetään tarkemmin kaikki mahdolliset henkilöt, jotka ovat prosessissa osallisena eli esimerkiksi laskujen tarkastajat ja hyväksyjät. Lisäksi käytettävät järjestelmät mainitaan nimeltä. Prosesseista laaditaan myös tarkemmat kuvaukset kontrollipisteittäin kirjallisena eikä vain kaaviona. Nämä kaikki asiat vievät oikeasti paljon aikaa ja sitä enemmän mitä suurempiin yrityksiin siirrytään. Pelkäämään tämän osuuden tekeminen voi viedä helpostikin ainakin viikon. Zorgan osalta prosessikuvaukset eivät ole niin tarkasti suoritettu, koska nämä veisivät niin paljon aikaa. Kuitenkin tehtävä oli hyvin tarpeellinen, koska tilintarkastukseen sisältyy paljon muuta kuin itse aineistotarkastus, jossa verrataan erilaisia dokumentteja keskenään. Nyt opiskelijat näkivät myös hieman erilaista puolta tilintarkastuksesta. Tämän tehtävän osalta oli hieman harmillista, että kaikki tiedot olivat annettu valmiiksi kirjallisena. Prosessien läpikäynnissä ollaan tiiviisti tekemisissä asiakkaan henkilöstön kanssa. Näin ollen opiskelijat eivät päässeet harjoittelemaan asiakastilannetta, joka on iso osa tilintarkastusta.

Taulukko 7. Prosessikuvausten tarkastus

TARKASTAJA / PVM	Janne Hakkarainen / 6.12.2012								
YRITYS	Zorga Oy								
ASIA	Yhtiön prosessikuvausten tarkastus								
1 Tavoite	Pyritään kartoittamaan yhtiön osto- ja myyntiprosessien toimivuus sekä yhtiön kontrolliympäristön taso.								
2. MENE-TELMA	Tehdään osto- ja myyntitoiminnan läpi kattava walk through -testi, jolla pyritään saamaan varmuus prosessien toimivuudesta. Lisäksi tehdään sattumanvaraisia pistokokeita satunnaisille olemassa oleville kontrolleille; tällä selvitetään niiden kyky havaita riskejä.								
3. HA-VAINNOT	<p>Ostoprosessi:</p> <p>Walk through -testin seurauksena havaittiin, että yhtiön ostoprosessista puuttuu olennaisia toimintariskin tasoon vaikuttavia kontrolleja. Puuttuvat kontrollit on merkitty punaisella liitteenä olevaan prosessikaavioon (liite 5).</p> <p>Myyntiprosessi:</p> <p>Myös myyntiprosessin osalta havaittiin walk through -testissä muutamia puutteita, jotka ovat olennaisuudeltaan kuitenkin pienempiä kuin ostoprosessissa. Havaitut puutteet ja muut havainnot on merkitty liitteenä olevaan prosessikaavioon (liite 5).</p> <p>Kontrolliympäristön parantamiseksi ja riskitason laskemiseksi, tulisi yrityksen hallituksen lisätä mainitut kontrollit osaksi prosesseja. OYL 6:2§:n mukaan vastuu yrityksen kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä on juuri yrityksen hallituksella.</p> <p>Yrityksen johdon kanssa käydyistä keskusteluista ilmeni lisäksi, että yrityksen kirjanpitäjä, Rouva Tosite, vastaa yksin kirjanpidosta, kassanhoidosta sekä palkanlaskennasta. Työtehtävien keskittäminen nostaa toimintariskiä ja lisää samalla mahdollisuuksia väärinkäytökselle.</p> <p>-> Ongelmaan puuttuttava kontrollein / jakamalla työtehtäviä. Myös tässä riskitilanteessa vastuu asian korjaamisesta on OYL 6:2§:n mukaisesti yhtiön hallituksella.</p>								

<p>4. JOHTO- PÄÄTÖS</p>	<p>Osto-, myynti-, ja käteisvaraliikenteen prosessien kontrollit ovat puutteellisia. Tarkastushavain- tona esitämme kontrollitoimenpiteiden luomista prosesseihin. Näiden kontrollien korjaamisen on arvioitu laskevan yrityksen kontrolliriskin arvoa 15-20 prosenttiyksiköllä (aikaisempien tar- kastuskokemusten perusteella).</p> <p>Muutoksien voimaansaattaminen on OYL 6:2§:n mukaan yhtiön hallituksen tehtävä.</p> <p>Tehdyt havainnot suositellaan esitettäväksi huomautuksena TTL 16§:n mukaisessa tilintarkastuspöytäkirjassa.</p>
------------------------------------	--

7.7 Yhteenveto tehtävä Zorgasta

Tilintarkastuskurssiin liittyvä tehtävä oli oikein hyvä ja haastava. Kuten aiemmista lu-
vuista huomaa, niin tehtävä oli hyvin laaja ja opiskelijat saivat hyvän kuvan tilintarkas-
tuksen luonteesta ja toimimisesta ryhmässä. Ryhmätyöskentely on niin suuri osa tilin-
tarkastustyötä, että oli erittäin tärkeää, että opiskelijat omaksuivat kyseiset taidot jo kou-
lussa. Tähän valmistaudutaan kylläkin myös muilla kursseilla koko opiskeluajan.

Itse Zorga Oy:n tarkastaminen oli haastavaa, sillä kyseessä oli ensimmäinen tarkastetta-
va yhtiö opiskelijoille. Tilintarkastussuunnitelma voi olla laaja tai suppea. Kuitenkin
hyvän ja laajan suunnitelman avulla opiskelijat saivat lisäarvoa työlle ja helpotti tehtävän
suorittamista loppuun. Lisäksi opiskelijoiden ei tarvinnut itse keksiä, mitä papereita he
tarvitsivat kunkin erän tarkastamiseen vaan materiaalit jaettiin etukäteen. Dokumentteja
piti sitten osata itse yhdistää oikeaan erään tarkastus-evidenssiksi ja piti osata lukea ky-
seisiä dokumentteja. Jokainen ryhmä pääsi siis hyvin alkuun ryhmätyössä. Kurssikirjana
toimi Soile Tomperin Tilintarkastus – Normeista käytäntöön –kirja. Kyseisessä kirjassa
on hyvin tiivistetty tilintarkastuksen perustaa. Lisäksi tilinpäätöserien tarkastuksesta
löytyy tarpeellista tietoa ja tätä kirjaa lukemalla ryhmille selvisi hyvin, miten kutakin erää
tulisi tarkastaa.

Kurssiin liittyvänä parannusehdotuksena tulee mieleeni, että kurssin vetäjä voisi toimia
yhtiön johtajana ja häneltä voisi kysyä lisätietoja yrityksestä ja hänen kanssaan voisi kes-
kustella havainnoista, joita tarkastuksessa ilmenee. Tämä tietenkin siinä puitteissa kuin
ajallisesti on mahdollista. Tällöin opiskelijat saisivat hieman harjoitusta yrityksen työn-

tekijöiden kanssa keskustelusta sekä omien ammatillisten mielteiden esittämisestä yrityksen edustajien kanssa.

Ylipäättänsä voin todeta, että tästä harjoituksesta ja ylipäättänsä koko kurssista oli eniten hyötyä omalla koulu-uralla ja siitä eteenpäin työurani alussa. Pieniä tehtäviä, teoriaa ja kokeita voi tehdä ja käydä läpi ja niistä on tietenkin hyötyä. Kuitenkin tässä tapauksessa tilintarkastuksesta sai selkeästi laajemman kuvan. Tämä avasi silmiä siitä, miten oikeasti toimitaan ja miten tarkastetaan. Lisäksi huomasin työssäni, että tämä tehtävä ja todellisuus eivät ole kovin kaukana toisistaan. Tilinpäätöseriä tarkastetaan oikeastikin kuvatulla tavalla ja materiaalitkin ovat hyvin samankaltaiset. Oikeasti materiaaleja on tietenkin enemmän, mutta tehtävässä materiaaleja oli kuitenkin tarpeeksi, jotta tehtävä oli opiskelijoille monipuolinen. Työurani alkuvaiheessa oli suuri apu tästä tehtävästä, sillä tehtävä simuloi hyvin tilintarkastusta käytännössä eikä opiskelu jäänyt tilintarkastuksen osalta vai teoreettiselle tasolle.

8 Pohdinta

Pohdinnassa tuon esille havaintojani opinnäytetyössä käsitellyistä ryhmätöistä. Kerron havainnoista, joista minulle on ollut työelämän alkutaipaleella hyötyä. Tuon lisäksi esille asiat, jotka ovat ryhmätöissä hyvinkin realistisia ja verrattavissa työelämän käytäntöihin sekä asioita, joita ryhmätöissä voisi vielä parantaa. Olen pohtinut näitä asioita jo aiemmissa luvuissa, mutta tuon ne yhteenvedossa kootusti esille. Lisäksi kerron myös asioista, joissa olen mielestäni onnistunut ja joihin olen tyytyväinen opinnäytetyössäni sekä asioista, joita olisi voinut tehdä paremminkin.

8.1 Johtopäätökset

Kirjanpito ja arvonalisäverotuksen kurssilla tehty Taikapulla–tehtävä oli todella antoisa opiskelijoille. Tehtävässä laadittiin kuvitteellisen yrityksen tilikauden kahden viimeisen kuukauden kirjaukset sekä laadittiin tilinpäätös. Tehtävä oli hyvin laaja, koska kirjauksia tehtiin hyvin laajasti eri tuloslaskelman ja taseen eriin. Näin opiskelijat oppivat paljon kirjanpidosta ja mikäli he halusivat pärjätä tehtävässä hyvin, he ammensivat kirjoista lisää oppia. Vaikeusastetta lisäsi se, että yritys ja yrityksen toiminta ei ollut entuudestaan tuttu. Itse sain ensimmäisen laskentatoimeen liittyvän työpaikan erään pienen yhtiön kirjanpitotehtävien parista. Huomasin parin kuukauden jälkeen, miten paljon helpompia kaikki tehtävät olivat, kun yritys oli tullut tutuksi. Lisäksi kuukausittain kirjanpitoon tehtiin saman tyyppisiä kirjauksia, jolloin kirjausten tekeminen muuttui melko pian rutiiniksi. Muutenkin työelämässä esimerkiksi kuukausittaiset kululaskut tiliöidään enimmäkseen automaattisesti. Nämä kaikki seikat eroavat kurssilla suoritettuun tehtävään, mutta vain hyvällä tavalla. Koska rutiinia ja aiempaa tietoa ei ollut, opiskelijoiden piti käydä tarkemmin läpi materiaaleja kirjauksia varten. Oppimisen kannalta oli siis hyödyllistä, että kaikki syötettiin käsin kirjanpitoon, jolloin opiskelijat oppivat paljon enemmän.

Tilitarkastuksen käytännön toteutuksen kurssilla suoritettiin ryhmässä kuvitteellisen yhtiön Zorga Oy:n tilintarkastus. Tehtävä oli hyvin laaja ja haastava. Tehtävässä laadittiin aluksi tilintarkastussuunnitelma, jonka jälkeen tehtiin tarkastus työpapereille. Nyt kun olen ollut 1,5 vuotta tilintarkastajana, niin koen, että tehtävä oli oikein realistinen

simulaatio tilintarkastuksesta. Ryhmätyöskentely oli olennainen osa tehtävää, kuten se on myös tilintarkastustyössä. Onkin siis erittäin hyödyllistä, että tilintarkastuksen pariin pyrkivät opiskelijat omaksuvat ryhmätyöskentelytaidot jo varhaisessa vaiheessa.

Kurssin kurssikirjana on Soile Tomperin Tilintarkastus – Normeista käytäntöön –kirja. Kyseisen kirjan haluan nostaa myös tässä vaiheessa esille, sillä ainakin itselleni kyseisestä kirjasta oli hyvin paljon hyötyä työurani alussa. Luin kyseistä kirjaa myös ennen työhaastatteluani, sillä tiesin, että isoissa tilintarkastusyriyksissä osana haastattelua on yleensä tilintarkastustehtävän tekeminen. Kyseisestä kirjasta ja Zorgan tehtävästä on ollut minulle hyvin paljon hyötyä työuralle pääsemisessä ja sen alkutaipaleella. Tehtävä oli laaja ja se avasi silmät, millaista tilintarkastus on. Tilinpäätöseriä tarkastetaan oikeastikin hyvin paljon samalla tavalla kuin luvussa 7 esittämäni työpaperit ovat tarkastettu.

Parannusehdotuksena kyseisestä tehtävästä tulee mieleen, että kurssin vetäjä voisi toimia yhtiön johtajana, jolloin häneltä voisi kysyä lisätietoja yrityksestä ja hänen kanssaan voisi keskustella havainnoista. Tällöin opiskelijat saisivat hyvää harjoitusta tilintarkastuksesta myös siltä kantilta, että tilintarkastajat ovat asiakkaiden kanssa jatkuvasti tekemisissä, jolloin sosiaalisestikin pitäisi tulla toimeen.

8.2 Opinnäytetyön onnistuminen ja oma oppiminen

Koen, että sain koottua melko hyvän opinnäytetyön. Tärkeimpinä asioina oli tuoda esille Haaga-Helian laskentatoimen kursseja, parilta kurssilta valikoitua tehtävää sekä ylipäättänsä tilintarkastusta. Halusin myös tuoda esille käsiteltävien tehtävien kautta, että niistä on oikeasti hyötyä työelämässä.

Kirjanpitoa kävin läpi melko suppeasti ja sen osuutta olisi ehkä voinut syventää hieman enemmänkin. Toisaalta opinnäytetyöni keskeisenä aiheena oli kuitenkin tilintarkastus. Kirjanpito ja kirjanpidon tehtävä olivatkin enemmän pohjustusta tilintarkastuksen teoriaosuudelle sekä tilintarkastustehtävälle. Tilintarkastusta ja tilintarkastustehtävää kävinkin melko laajasti läpi. Koen, että toin molemmista tehtävistä melko hyvin esille asioita, jotka ovat hyviä itse tehtävässä ja jotka ovat hyödyllisiä työelämässä. Tietenkin asioita olisi voinut pohtia vielä enemmänkin ja tuoda erilaisia seikkoja esille ainakin kirjanpi-

dosta, mutta tilintarkastuksen osalta toin melko laajasti esille tehtävän hyviä ja huonoja puolia sekä omia kokemuksia tehtävän kautta. Näistä havainnoista voisi olla hyötyä uusille opiskelijoille ja koulullekin koulun kehityksen kannalta. Lisäksi koulu saa tätä kautta palautetta kurssien onnistumisista.

Lähteet

Riistama, V. 2000. Tilintarkastus –perusteet. WSOY. Porvoo

Riistama, V 1999. Tilintarkastuksen teoria ja käytäntö. WSOY. Porvoo

Halonen K., Steiner M-L. 2009. Tilintarkastusprosessi käytännössä. WSOY. Juva.

Tomperi, S. 2009. Tilintarkastus – Normeista käytäntöön. Edita Prima Oy. Helsinki.

Tomperi, S. 2011. Kehittyvä kirjanpito. Edita Prima Oy. Helsinki.

Tomperi, S. 2010. Käytännön kirjanpito. Edita Prima Oy. Helsinki.

Horsmanheimo, P., Steiner M-L. 2008. Tilintarkastus – Asiakkaan opas. WSOY. Juva.

Kirjanpitolaki 31.12.1997/1336. 5 luku 5a§.

Tilintarkastuslautakunta 2015. Perustilastot. Luettavissa:

<http://tilintarkastuslautakunta.fi/files/2012/08/perustilastot-2015.pdf>. Luettu:

25.10.2015

Tilintarkastuslautakunta 2015. Hakuopas HTM-tilintarkastajaksi. Luettavissa:

<http://tilintarkastuslautakunta.fi/files/2012/08/opas2015htm1.pdf>. Luettu:

25.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa:

<http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto->

[opas/opintojaksokuvaukset/ACC4LH005?userLang=fi](http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC4LH005?userLang=fi). Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa:

<http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC3LH001?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC3LH002?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC4LH001?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC3LH003?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC3LH006?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Opintojaksokuvaukset, Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC3LH005?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Liiketalouden koulutusohjelma, Helsinki, nuoret. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/liiketalouden-koulutusohjelma-helsinki-nuoret?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015, Liiketalouden koulutusohjelma, Helsinki, nuoret. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/liiketalouden-koulutusohjelma-helsinki-nuoret/koulutusohjelman-rakenne?userLang=fi>. Luettu: 15.10.2015

Liitteet

Liite 1. Taikapullan tehtävänanto

Harjoituksen kulku

KUUKAUSITTAINEN KIRJANPITO

- 1 Tutustu Taikapulla Oy:n yritys- ja taustatietoihin.
- 2 Tutustu Taikapulla Oy:tä koskeviin hallintopapereihin.
- 3 Perusta Taikapulla Oy:lle kirjanpidon tietokanta ja syötä avaussaldot tuloslaskelma- ja tasetiedoista 30.6.2013
- 4 Käy lävitse kirjanpitomateriaali kokonaisuudessaan ennen kuin aloitat kirjanpidon laatimisen.
- 5 Kirjaa heinä- ja elokuun kirjanpitomateriaali.
Kirjaa suoriteperusteisesti kaikki henkilöstökulut.
Kirjaa varastojen muutos sekä kuukauden poistot.
- 6 Laadi kausiveroilmoitukset heinä- ja elokuun osalta.
- 7 Täsmäytä tase-erät kummankin kuukauden osalta.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN

- 1 Laadi loput kirjanpitoviennit, jotka tulee tehdä tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.
- 2 Laadi Taikapulla Oy:n virallinen tasekirja, tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt
Rahoituslaskelma laaditaan vain vuodelta 2013. Katso rahoituslaskelman tarvittavat lisätiedot taustatiedoista.
- 3 Tulosta kirjanpitokirjat, tilikohtainen tuloslaskelma ja tase sekä muut kirjanpitolain vaatimat tulosteet tasekirjan liitteeksi.

Liite 2. Taikapullan tuloslaskelma ja tase

Laatija	Oppilas 44, Haaga-Helia
Tulostettu	25.10.2013 klo 16:20
Kirjanpitoraportin tyyppi	Tuloslaskelma
Tositteen tila	Liiketahtumat
	01.09.2012 -
Kirjanpitotositteen pvm	31.08.2013
Raportin pituus	Kaikki tilit
Raportin sarakkeet	Valittu kausi
	9/2012 - 8/2013
Liikevaihto	1 106 869,73
300, Yleiset myyntitilit	1 106 869,73
3000, Myynti	1 106 869,73
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-2 603,48
3600, Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-2 603,48

Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
400, Ostot tilikauden aikana	-333 093,30
400, Aine-, tarvike-, ja tavaraostot	-328 761,64
4000, Ostot	-328 761,64
409, Tavaratuonti	-5 384,29
4130, Tuontiotot yhteisön ulkopuolelta	-5 384,29
423, Ostojen oikaisuerät	1 052,63
4380, Muut ostojen oikaisuerät	1 052,63
440, Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	964,85
4400, Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	964,85
445, Ulkopuoliset palvelut	-26 419,35
4490, Muut ulkopuoliset palvelut	-26 419,35
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-358 547,80
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-401 164,90
500, Palkat ja palkkiot	-401 164,90
500, Työntekijöiden palkat ja palkkiot	-353 692,90
5000, Työssäoloajan normaalipalkat	-348 763,00
5300, Loma-ajan ja sosiaalipalkat	-4 929,90
560, Johdon palkat	-47 472,00
5600, Johdon palkat ja palkkiot	-47 472,00
600, Henkilösivukulut	-111 554,78
600, Eläkekulut	-82 920,02
6100, Eläkevakuutusmaksut	-15 050,30
6110, TyEL-maksut	-61 492,32
6120, TyEL-maksujen jaksotus	-8 070,00
6140, Työntekijöiden TyEL-maksut	1 692,60
630, Muut henkilösivukulut	-28 634,76
6300, Sosiaaliturvamaksut	-12 733,94
6350, Työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksut	197,2
6400, Pakolliset vakuutusmaksut	-2 710,73
6410, Tapaturmavakuutusmaksut	-2 361,53
6420, Työttömyysvakuutusmaksut	-5 862,93
6430, Ryhmähenkivakuutusmaksut	-1 523,01
6440, TyEL-maksut lomapalkasta	-899,71
6450, Lomapalkan muut lakisääteiset kulut	-168,11
6480, Muut pakolliset vakuutusmaksut	-2 572,00
Henkilöstökulut yhteensä	-512 719,68
Poistot ja arvonalentumiset	
680, Suunnitelman mukaiset poistot	-3 839,14
6800, Suunnitelman mukaiset poistot	-3 839,14
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-3 839,14
Liiketoiminnan muut kulut	-223 710,02
700, Vapaaehtoiset henkilösivukulut	-1 483,00
7000, Vapaaehtoiset henkilösivukulut	-1 483,00
720, Toimitilakulut	-120 214,04
7200, Toimitilakulut	-120 214,04
771, Kone- ja kalustokulut	-49 458,70
7710, Kone- ja kalustokulut	-49 458,70

780, Matkakulut	-11 401,14
7800, Matkakulut	-11 401,14
795, Edustuskulut	-3 151,05
7950, Edustuskulut	-3 151,05
805, Markkinointikulut	-2 745,00
8050, Markkinointikulut	-2 745,00
837, Hallintopalvelut	-20 783,50
8370, Ostetut hallintopalvelut	-20 783,50
845, Muut hallintokulut	-14 473,14
8450, Muut hallintokulut	-14 473,14
889, Täsmäytyserot	-0,45
8890, Täsmäytyserot	-0,45
Liikevoitto (- tappio)	5 449,61
Rahoitustuotot ja -kulut	
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	
909, Muilta	-3 550,00
9090, Sijoitustuotot pysyvien vastaavien sijoituksista,	
muut	-3 550,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	
916, Muilta	5,22
9160, Muut korko- ja rahoitustuotot, muut	5,22
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
944, Muille	-9 690,97
9440, Korkokulut ja muut rahoituskulut, muut	-9 690,97
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-13 235,75
Tulos ennen satunnaiseriä	-7 786,14
Satunnaiset erät	
Satunnaiset tuotot	3 000,00
970, Satunnaiset tuotot	3 000,00
9700, Satunnaiset tuotot	3 000,00
Satunnaiset kulut	-51 323,86
974, Satunnaiset kulut	-51 323,86
9740, Satunnaiset kulut	-51 323,86
Satunnaiset erät yhteensä	-48 323,86
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-56 110,00
Tilinpäätössiirrot yhteensä	0
Tuloverot	-500
990, Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-500
9911, Veronpalautukset/jäännösvero	-500
Muut välittömät verot	-10 000,00
Vähemmistöosuudet	-10 000,00
9910, Ennakkoverot	-10 000,00
Tilikauden voitto (tappio)	-66 610,00

Laatija
Tulostettu
Kirjanpitoraportin tyyppi
Tositteen tila
Kirjanpitotositteen pvm

Oppilas 44, Haaga-
Helia
25.10.2013 klo 16:19
Tase
Liiketapahtumat
01.09.2012 -

	31.08.2013
Raportin pituus	Kaikki tilit
Raportin sarakkeet	Valittu kausi
	9/2012 - 8/2013
VASTAAVAA	
Pysyvät vastaavat	
Aineettomat hyödykkeet	
109, Ennakkomaksut	500
1090, Ennakkomaksut aineettomista hyödykkeistä	500
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	500
Aineelliset hyödykkeet	
116, Koneet ja kalusto	111 335,20
1160, Koneet ja kalusto	111 335,20
138, Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	18 000,00
1380, Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	18 000,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	129 335,20
Sijoitukset	
142, Osuudet omistusyhteisyrytyksissä	10 000,00
1420, Osuudet omistusyhteisyrytyksissä	10 000,00
144, Muut osakkeet ja osuudet	100 000,00
1440, Muut osakkeet ja osuudet	100 000,00
Sijoitukset yhteensä	110 000,00
Pysyvät vastaavat yhteensä	239 835,20
Vaihtuvat Vastaavat	
Vaihto-omaisuus	
150, Aineet ja tarvikkeet	7 464,85
1500, Aineet ja tarvikkeet	7 464,85
151, Keskeneräiset tuotteet	24 555,25
1510, Keskeneräiset tuotteet	24 555,25
155, Ennakkomaksut	7 870,97
1550, Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	7 870,97
Vaihto-omaisuus yhteensä	39 891,07
Saamiset	
Pitkäaikaiset	
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	0
Lyhytaikaiset	
170, Myyntisaamiset	5 000,00
1700, Myyntisaamiset	5 000,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	5 000,00
Saamiset yhteensä	5 000,00
Rahoitusarvopaperit yhteensä	0
Rahat ja pankkisaamiset	45 208,69
1910, Pankkisaamiset	45 208,69
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	90 099,76
VASTAAVAA YHTEENSÄ	329 934,96
VASTATTAVAA	
Oma pääoma	
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	15 000,00

200, Osakepääoma	15 000,00
2000, Osakepääoma	15 000,00
Muut rahastot yhteensä	0
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	-1 278,26
225, Edellisten tilikausien voitto (tappio)	-1 278,26
2250, Edellisten tilikausien voitto / tappio	-1 278,26
Tilikauden tulos	-28 693,15
Oma pääoma yhteensä	-14 971,41
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	0
Pakolliset varaukset yhteensä	0
Vieras pääoma	
Pitkäaikainen vieras pääoma	
260, Pääomalainat	152 500,00
2600, Pääomalainat, pitkäaikaiset	152 500,00
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	152 500,00
Lyhytaikainen vieras pääoma	
280, Pääomalainat	5 000,00
2800, Pääomalainat, lyhytaikaiset	5 000,00
287, Ostovelat	44 755,17
2870, Ostovelat	44 755,17
292, Muut velat	77 800,12
2930, Suoritettava arvonlisävero	3,09
2931, Suoritettava alv-yhteisöhankinnoista	4 140,00
2932, Ostojen alv yhteisköhankinnoista	-4 140,00
2934, Hankintojen alv-saamiset	-1 238,00
2936, Muut verotilivelat	-495,34
2940, Muut velat	-7 366,50
2942, Velat työntekijöille	7 366,49
2943, Velat osakkaille	84 450,38
2945, Arvonlisäverovelka	-4 920,00
295, Siirtovelat	64 851,08
2951, Muut siirtovelat	49 844,78
2952, Eläkevakuutusmaksuvelka	7 690,64
2953, Työttömyysvakuutusmaksuvelka	262,93
2954, Tapaturmavakuutusmaksuvelka	361,53
2955, Ryhmähenkivakuutusvelka	23,01
2956, Lomapalkkamenot	4 929,90
2957, Lomapalkan eläkekulu	899,71
2958, Lomapalkan sosiaalikulku	168,11
2960, Sosiaaliturvamaksuvelka	670,47
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	192 406,37
Vieras pääoma yhteensä	344 906,37
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	329 934,96

Liite 3. Zorgan tehtävänanto

Tilintarkastuksen käytännön toteutus

HARJOITUSTEHTÄVÄ:

Tilintarkastus case Zorga Oy:

Seuraavassa muutamia alustavia tietoja yrityksestä sekä tilinpäätöserien sisällöistä tilintarkastussuunnitelmasi sekä tarkastukseksi tueksi (evidenssin hankkimiseksi),...

Tilinpäätös on allekirjoitettu Reijo Rannan sekä Risto Rannan toimesta 15.3.2009. Zorga Oy:n tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman sekä taseen liitteineen. Tasekirja on numeroitu. Zorga Oy:n y-tunnus (ytj) on 12652. Yhtiön toimiala (graafinen teollisuus) on yhtiöjärjestyksen toimialan mukainen. Yhtiön kotipaikka on Helsinki. Edellisen tilikauden tilinpäätös on vahvistettu (yhtiökokouspöytäkirja) sekä edellisen tilikauden veroilmoitus on annettu.

Alustavien keskusteluiden mukaan toimitusjohtaja sekä koko hallitus on tyytyväinen tilikauden tulokseen sekä tulevaan markkinakysyntään. Luottamus tulevaisuuteen on yhtiöllä vahva huolimatta lievistä taantumasta.

Yhtiöllä on kirjanpitojärjestelmänä käytössään XX – Partners Oy:n Proteus-ohjelma, joka on hankittu 2002. Järjestelmä on windows pohjainen. Proteusta käytetään myös osakirjanpitoon, osto- ja myyntireskontrien hoitamiseen samoin kuin varaston hallintaan. Pankkiohjelmana on Wire Solutions kokopankki. Palkanlaskentaohjelma on myös Wire Solution Oy:ltä. Kirjanpitovelvollisella on asianmukainen tilijärjestelmä (tilipuitteet, kirjaussuunnitelma). Kirjanpitovelvollisen tilijärjestelmässä ei ole muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

Henkilökuntaa yhtiön palkkalistoilla on ollut keskimäärin 7 henkilöä. Reijo ja Risto Ranta ovat voimakkaasti yhtiön operatiivisen liiketoiminnan johtamisessa kiinni. Risto Ranta keskittyy pitkälti myynnin ja markkinoinnin hoitamiseen ”juoksevan” hallinnon hoidon ohella. Reijo Ranta keskittyy tuotannon sekä kaikenlaisen toiminnan koordinointiin. Reijo Ranta vastaa myös pääsääntöisesti ostotoiminnasta. Yhtiön kirjanpitäjänä on jo usean vuoden ajan toiminut rouva Tosite. Hänen työkokemuksensa on karttunut tilitoimiston puolelta. Hän vastaa kirjanpidosta, kassanhoidosta, palkanlaskennasta sekä tilinpäätöksen valmistumisesta yhdessä toimitusjohtaja Risto Rannan kanssa. Kirjaukset tehdään kirjanpitoon aikajärjestyksessä viipymättä heti kirjauskypsyden realisoituttua. Täsmäytykset tehdään kaksi kertaa tilikaudessa. Hannele Ranta graafiseen suunnitteluun erikoistuneena antaa oman osa-aikaisen työpanoksensa yritykselle. Hannele Rannalla on myös kaupallisen alan koulutus. Hän toimii tarvittaessa kirjanpitäjän sijaisena. Loput yhtiön henkilökunnasta ovat tuotantoon, asennuksiin sekä myyntiin ja myynnin tukeen keskittyviä työntekijöitä. Tilikauden 2008 aikana Risto Rannan ohella myynnin piirissä

työskentelee kaksi muuta työntekijää. Toinen hoitaa myyntityötä asennustöiden ohella. Myynnin kasvattamiseksi on näille kahdelle työntekijälle rakennettu kiinteän kuukausipalkan rinnalle tulospalkkausjärjestelmä, joka perustuu myynnin suoriteperusteisuuteen. Tulospalkkausjärjestelmän käyttönotosta on hallitus tehnyt päätöksen.

Alustavasti yhtiön kirjanpitäjä on toimittanut sinulle evidenssiä liikevaihdon oikeellisuuden varmentamiseksi. Liikevaihto näyttää oikeutetusti perustuvan kirjanpitovelvollisen varsinaiseen liiketoimintaan (kaupparekisteri) kuuluvaan tuotteiden ja palveluiden myyntiin. Kirjanpitäjän mukaan myynnistä on vähennetty arvonlisävero, valmistevero sekä muut myynnin perusteella määräytyvät välilliset verot sekä myyntiin välittömästi liittyvät vuosi-, käteisalennukset. **Liikevaihtoon sisältyy myös valmistusasteen mukaisesti jaksotettuja tuloja jäljempänä (liite) ilmenevän laskelman mukaisesti.** Haluat myöhemmin keskustella toimitusjohtajan kanssa myynnin budjetoinnista ja sen tulevaisuudennäkymistä sekä myyntiprosessin toimivuudesta. Zorga Oy:n myyntiehdot ovat toimitusjohtajan mukaan 14 pv %, 30 pv netto.

Liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyy 844 euron edestä vuokratuottoja. Zorga Oy on vuokrannut leikkuritoiminnasta syntyntä ylikapasiteettia ulkopuolisten käyttöön. Myyntiprosessi on kuvattu ”karkeasti” liitteenä olevassa prosessikuvauksessa. Toimitusjohtajan mukaan prosessit (myynti – ja ostoprosessit) toimivat pitkälti kuvatun kaltaisesti. Varastosta ei luovuteta tavaraa tai toimitusta ilman tilausta. Kaikista tuotteista laaditaan lähetyslista. Toimitusjohtaja on tietoinen, että prosessia voidaan edelleen kehittää ja tehostaa sisäisen valvonnan tehostamiseksi.

Ostotoiminto on myyntitoiminnon sekä tuotantotoiminnon lisäksi yksi yrityksen ns. ydintoiminnoista. Kirjanpitäjän mukaan Reijo Ranta on onnistunut neuvottelemaan yhtiön kannalta sopivat maksuehdot keskeisten tavarantoimittajien kanssa. Tällä toiminnalla pyritään myös vaikuttamaan yrityksen käyttöpääoman hallintaan. Reijo Ranta keskustelelee yleensä aina veljensä Riston (toimitusjohtaja) kanssa ostojen toteuttamisesta ja niiden tarkoituksenmukaisuudesta sekä ajoittumisesta. Varastohallintaohjelmaan on pyritty asentamaan ns. hälytysrajat, joiden mukaan tavaraa tilataan tuotannon tarpeita varten varastoon. **Hälytysrajojen kanssa on välillä ilmennyt pieniä ongelmia Reijo Rannan mukaan.** Reijo Rantaa ”tuuraa” erityisesti tuotannollisten hankintojen osalta tarvittaessa L. Kolehmainen. Hän vastaa osaltaan tuotantoprosessin tehokkuudesta sekä asennustoiminnan toimivuudesta. Hän on ollut yhtiön palveluksessa vuodesta 1995 lähtien. Tietty muut hankinnat suorittaa pääsääntöisesti toimitusjohtaja Risto Ranta. Laskuille on siis luotu tietty selkeä hyväksymiskäytäntö. Tiettyjä pienhankintoja voivat suorittaa myös myynnissä työskentelevät rajatut työntekijät. Tilintarkastaja Raija Reviisorin kehotuksesta yhtiön johto on luonut selkeän menojen hyväksymiskäytännön. Hyväksymiskäytäntö koostuu vastaanottotarkastuksesta, numerollisesta tarkastamisesta, tositteen hyväksymisestä sekä maksumääräyksen antamisesta. Ostoprosessi on kuvattu prosessi liitteessä karkeasti.

Tehokkaalla ostotoiminnalla yritys pyrkii vaikuttamaan kannattavuuden kehittämiseen. Reijo Rannan mukaan keskeisimmät tavarantoimittajat (raaka-aine) ovat GraafLabels Oy, AACC Oy sekä HHPC Oy. GraafLabels Oy myöntää vielä omaan raaka-aineeseensa yli kuuden vuoden takuun. Tietenkin ko. raaka-aine-erä tulee myös oikein jatkojalostaa, jotta takuu voidaan myös omille asiakkaille taata. GraafLabels Oy:n kohdalla ostot ovat tiukasti sidotut vastaaviin määriin. Eli ns. ”halpa” ostohinta edellyttää Zorga Oy:ltä myös tiettyyn ostomäärään sitoutumista. AACC Oy on hiukan kiristänyt maksuehtojaan edelliseen tilikauteen verrattuna. AACC Oy:lle on tilikauden lopulla maksettu ennakkoja (15 000 €), josta ei ole saatu vakuutta. Toimialalla on kantautunut tietoja AACC Oy:n

tilapäisistä toimitusvaikeuksista.

Ulkopuoliset palvelut tili koostuu kirjanpitäjän mukaan nimensä mukaisesti ns. "ulkopuolisista palveluista". Ulkopuolisten palveluiden kokonaissaldoon sisältyy 15 000 €, jotka aiheutuvat henkilökunnalle maksetuista päivärahoista ja kilometrikorvauksista sekä vakuutusmaksuja n. 2 500 €:n edestä. Vakuutusmaksut liittyvät pitkälti vaihto-omaisuuden sekä ns. leikkurin (käyttöomaisuutta) vakuuttamiseen. Ulkopuoliset palvelut tilin saldo näyttää täsmäävän pääkirjaan.

Kirjanpitäjän alustavan kertomuksen mukaan liiketoiminnan muiden kulujen tili (275 262,36) sisältää "normaaleja" liiketoiminnan kulueriä kuten esimerkiksi ulkopuolisille maksettuja rahti- ja kuljetusmaksuja (48 000 €), aliurakoitsijoille maksettuja (60 000 €) eriä, henkilöstövuokrausmenoja (10 000 €). Liiketoiminnan muihin kuluihin on myös kirjattu mainos- ja markkinointimenot, koska niitä ei ole haluttu lähteä aktivoimaan muina pitkävaikutteisina menoina taseeseen. Lisäksi liiketoiminnan muihin kuluihin on kirjattu vapaaehtoisia henkilöstömenoja, kuten henkilökunnan virkistys- ja harrastemenoja (4 000 €). Liiketoiminnan muissa kuluissa on koulutusmenoja (liittyen liimattomien kalvojen jalostukseen) n. 15 000 €:n edestä, perintätoimistolle maksettuja palkkioita 2 500 €: edestä. Tili sisältää myös jalostukseen liittyvän laitteen vuokramenoja n. 20 000 €:n edestä. Loput liiketoiminnan muiden kulujen tilien saldosta koostuu tuloslaskelma tileittäin erittelyn mukaan mm. kalvomateriaalihankinnoista, käyttötarvikkehankinnoista, kaluston pienhankinnoista, poltto- ja voiteluaineista, sähkö, siivous, puhtaanapitomenoista, jätemaksuista, konttoritarvikkeista, puhelin ja postikuluista, edustuskuluista (3 000 €) sekä ns. hallinnon yleiskuluista. Tilin saldo näyttää täsmäävän pääkirjaan.

Risto Rannan tavoitteena on "hioa" myynti- ja markkinointiprosessia entistä tehokkaammaksi. Keskusteluissa tilivelvollisen kanssa olet tähän mennessä havainnut mm. seuraavaa; edellisellä tilikaudella myyntisaamisista jouduttiin kirjanpitäjän mukaan kirjaamaan alas taseesta 3050 € (myyntisaamiset). Kyseinen saaminen oli myyntikiellossa olevalta ABG Oy:ltä. Yhtiön johto yllättyi, kun yhtiön perintätoimet tuottivatkin positiivisen tuloksen. Tilikauden 2007 aikana kirjanpitäjä sekä toimitusjohtaja ovat siirtäneet osan perinnästä perintätoimiston tehtäväksi. Tämän uudistuksen vuoksi kyseinen alas kirjattu ABG Oy:n (luottotappio) saaminen saatiinkin "kotiutettua" juuri tilikauden 2008 katkon jälkeen 2009 tilikauden puolella. Kyseistä saamista ei ole tämän vuoksi huomioitu 2008 tilinpäätöksessä. Myyntikielto ABG Oy:n kohdalta on kirjanpitäjän mukaan nyt poistettu.

Hyvityslaskujen määrä verrattuna edellisvuoteen on jonkin verran kasvanut. Kirjanpitäjän tekemien hyvityslaskujen perusteet ovat kuitenkin asianmukaiset. Jokainen hyvityslasku on toimitusjohtajan hyväksymä sekä asiasta on myös keskusteltu hallituksen kokouksessa.

Tilausten, tilausvahvistusten ja toimitusten välinen viive on edellisvuodesta myös kasvanut. Muutamat asiakkaat (Kaukomäki Oy, Kylä-kunta, ZZ Oy) ovat esittäneet eriävän mielipiteen velkasaldostaan. Toimitusjohtajan mukaan kyseisissä velkasaldoissa ei ole mitään ihmeteltävää. Laskut perustuvat myyjien myyntilauksiin sekä vastaaviin toimituksiin. Myyjät ovat noudattaneet hinnaston hintoja sekä yrityksen yleisiä sopimuksia tältä osin. Asian vahvistaa myös yhtiön kirjanpitäjä. Zorga Oy:n myyntireskontra on liitteenä.

Toimitusjohtajan sekä yhtiön kirjanpitäjän mukaan yhtiö aikoo tulevalla kaudella uudistaa maksuehtojaan ja erityisesti tehostaa perintätoimiaan. Perinnän tehokkuutta on HTM tilintarkastaja R. Reviisori edellisellä tilikaudella mm. korostanut. Seuraavalla tilikaudella kirjanpitäjän mukaan tullaan tekemään kaikista yli 360 vrk. vanhoista saamisista pakollinen luottotappiovaraus. Toimenpiteellä halutaan varmistaa ja tehostaa myyntiprosessin tehokkuutta.

Kirjanpitäjän mukaan suunnitelman mukaiset poistot 49 866,82 perustuvat rakennuksen osalta n. 8%:n sumu-poistoihin sekä koneiden ja kaluston osalta n. 30%:n poistoihin. Poistoeron kautta suunnitelman mukaiset poistot on muutettu evl:ää vastaaviksi. Kokonaispoisto perustuu evl:n poistamattomiin menojäännöksiin, jotka ovat olleet koneille ja kalustolle 69 585,51 sekä rakennukselle 376 789,32 (evl:n menojäännökset on todettu oikeiksi liitetietojen ja tase-erittelyiden tarkastuksen yhteydessä).

Tuloslaskelman liikevoittoon yhtiön johto on suhteellisen tyytyväinen. Tuloslaskelman lopussa esitettyyn rahoitustuottoihin sisältyy tänä tilikautena n. 1 500 €:n edestä pääomalinasaamiseen liittyvää korkoa. Korkotuotto perustuu kirjanpitäjän mukaan pääomalinasopimukseen liittyvään korkoon. Rahoituskulut puolestaan ovat yhtiön velkapääomiin liittyviä ns. normaaleja rahoituskuluja.

Hallitus on kokouksessaan (ilmenee hallituksen kokouspöytäkirjasta) käsitellyt yksinmyyntisopimuksen irtisanomisasiaa Yhtymä Oy: kanssa. Hallitus on ollut täysin yksimielinen yksinmyyntisopimuksen irtisanomisesta.

Zorga Oy on irtisanonut A-tuotteensa yksinmyyntisopimuksen Yhtymä Oy:n kanssa marraskuun 30. päivänä 2008. Yhtymä Oy vaatii irtisanomisen johdosta vahingonkorvausta 25 000 €. *Zorga Oy* on kieltäytynyt vahingonkorvauksen maksamisesta. Yhtymä Oy on ilmoittanut vevänsä vahingonkorvausvaatimuksensa oikeuden ratkaistavaksi. Edustussopimuksen perusteella *Zorga Oy:n* juristi on arvioinut todennäköiseksi, että *Zorga Oy* joutuu maksamaan Yhtymä Oy:n vahingonkorvauksen. Kyseistä asiaa ei ole kirjanpitäjän mukaan huomioitu tilinpäätöksessä koska verottajakaan ei hyväksy sitä vielä vähennyskelpoiseksi. Hallitus on käsitellyt asiaa kokouksessaan (pöytäkirja). Toimitusjohtajan mukaan asiasta keskustellaan vielä yhtiön juristin kanssa.

Hallituksen kokouksessa on käsitelty myös pääomalinanaa. *Zorga OY:n* myöntämä pääomalinana GWO Oy:lle (6000 €) on ollut saamisissa (pysyvät vastaavat, Sijoitukset, pääomalinasaamiset) jo yli neljän vuoden ajan eikä GWO Oy:ltä ole saatu budjettia taikka muitakaan laskelmia tai selvityksiä siitä, koska tuo saaminen voitaisiin mahdollisesti periä. GWO oli *Zorga Oy:n* merkittävä asiakas 90 – luvun lopulla. *Zorga Oy:n* hallitus päätti tuolloin (marraskuu 2002) muuttaa saamisensa myyntisaamiset) pääomalinasaamiseksi. Tällä operaatiolla haluttiin pääomittaa GWO Oy:tä. Tuolloin laadittiin osakeyhtiölain 5. luvun mukainen (vanha kumottu OYL) pääomalinasopimus. Tarkoituksena oli auttaa hyvää asiakasta ja liikekumppania vaikean kauden yli. Pääomalinasopimus on vuoden 2007 alussa saatettu vastaamaan nykyistä OYL 12.luvun mukaista lainaa. GWO Oy on joutunut irtisanomaan merkittävän osan työntekijöistään. Yhtiön saneerausohjelma ei ole tuottanut toivottua tulosta pitkästä yrityksestä huolimatta ja yhtiö on nyt selvitystilän ja konkurssiuhan alaisuudessa.

Vaihto-omaisuus on liitetietojen mukaan arvostettu hankintahintaisena FIFO-periaatteen mukaan. Keskenäisenä tuotanto on arvostettu muuttuviin valmistuskustannuksiin (minimikalkyylin mukaisesti). Kirjanpitäjän mukaan koko vaihto-omaisuuden kiertonopeutta on pyritty seuraamaan sekä analysoimaan entistä tarkemmin ja huolellisemmin. Vaihto-omaisuuden tasearvo perustuu varaston inventointiin. Varasto on inventoitu 27.12.2008 (proteus /liite) inventointiohjeiden mukaisesti. Inventoinnissa noudatetaan yhtiön inventointiohjeita. Vaihto-omaisuus inventoidaan tilikausien vaihteessa. Varastokirjanpidon tapahtumat kirjanpitäjän mukaan ”tositetaan” asianmukaisesti. Varastoonpanot ja varastostaotot tositetaan (varastoon tulleet, sieltä lähteneet tavarat ja määrät ajankohtineen) kuten muutkin kirjanpidon tapahtumat. Vaihto-omaisuuden hallinnoimisen kehittämistä on myös hallituksessa keskusteltu. Joulukuun 30 päivänä on varastosta myyty tuotetta (primeria) tuotenumero 17080 45 kappaletta (56 kappaleesta) käteisellä asiakkaalle yhteishintaan (sis. alv 22%) 1 500 € (sisältäen katetta 55%). Myynti on kirjattu käteismyyntinä kassaan. Asiakas on noutanut tuotteet 30 joulukuuta varastosta.

Rahavarojen (rahat ja pankkisaamiset) tarkastuksen yhteydessä havaitset, että kassan saldo ei täysin täsmää kassatilin kanssa. Kirjanpitäjän mukaan kassan saldoero johtuu Hannele Rannan 9000 €:n ns. ”palkkaennakosta”. Hannele Rannalla on kirjanpitäjän mukaan tilinkäyttöoikeus. Tilinkäyttöoikeus on Hannele Rannalle annettu hallituksen päätöksellä.

Kirjanpitäjän mukaan yhtiön hallitus on nyt tyytyväinen tuloksen kehittymiseen, koska tilikauden tuloksella sekä aikaisemmillä voittovaroilla on kyetty vahvistamaan taseen oman pääoman osuutta. Vieraan pääoman osalta sekä pitkäaikaista että lyhytaikaista velkaa on lyhennetty lyhennysohjelman mukaisesti. Pitkäaikaiset velat ovat ns. normaaleja luottoja, joiden sopimuksiin ei ole liitetty kovenantteja. Lyhytaikaisten velkojen osalta tilin saldo koostuu pitkälti ennakonpidätysveloista, sotumaksuveloista, alv-veloista sekä eläkemaksuveloista. Siirtovelkoihin on puolestaan kirjattu korkomenojen jaksotus, lomapalkkavaraukset sekä tilikauden tuloverojen jaksotus. Yhtiön likvidit rahavarat ovat tilinpäätöspäivänä hyvällä mallilla ja tulevasta osingonjaosta myöhemmin keväällä voidaan suoriutua pankkitilillä olevalla varallisuudella. Tämän vuoksi ei yhtiön tarvitse ottaa lyhytaikaista luottoa.

Yhtiön johto on antanut kaikki tarvittavat ”mapit” hallinnon tarkastuksen tueksi. Mapit sisältävät lähinnä yhtiöjärjestyksen, yhtiökokouspöytäkirjat, hallituksenpöytäkirjat sekä erilaiset sopimukset (myyntisopimukset, vakuutus sopimukset) ja sitoumukset. Lakisääteiset vakuutukset näyttävät olevan kunnossa. Sääntömääräiset yhtiökokoukset on pidetty. Yhtiön osakelutteleon osakkaina on merkitty; Risto Ranta, Reijo Ranta, Hannele Ranta, Proman Oy, Mainos Oy sekä Automation Oy. Yhtiön kaikki osakkeet ovat samanlaisia ja tuottavat samat oikeudet.

Yhtiön sisäinen kontrolli on toimitusjohtajan näkemyksen mukaan kohtuullisella tasolla, josta osoituksena prosessien kuvaukset. Toimitusjohtajan sanoin sisäistä kontrollia voidaan aina parantaa. Sen kehittämiseen tullaan jatkossa paneutumaan tarkemmin. Kaikkia ns. vaarallisia työyhdistelmiä ei kyetä näin pienessä organisaatiossa kokonaan eliminoimaan. Tästä asiasta on useasti keskusteltu päävastuullisen tilintarkastajan R. Reviisorin kanssa. Henkilökunta on täysin luotettava ja lojaali yhtiötä kohtaan. Selkeillä toimintaohjeilla on kuitenkin pyritty estämään erehdykset, virheet sekä väärinkäytökset. Varsinaisia automaattisia kontrolleja ei yhtiöllä vielä ole. Toimitusjohtajan mukaan sisäisen kontrollin kehittämiseen paneudutaan syvällisemmin sitten, kun tietojärjestelmiä seuraavan kerran uusitaan. Tulevaisuudessa harkitaan ehkä toiminnanohjausjärjestelmän hankintaa, jos markkinoille ilmaantuu pk-yritykselle sopiva kilpailukykyinen versio.

Yhtiön tietoon on kantautunut positiivisia kokemuksia mm. Microsoft Dynamics NAV –toiminnanohjausjärjestelmästä. Yritys tulee ehkä tulevaisuudessa harkitsemaan investointia eräänä vaihtoehtona.

Zorga Oy:n omistussuhteet ovat osakasluettelon mukaisesti seuraavat:

Risto Ranta	55 %
Reijo Ranta	15 %
Hannele Ranta	8 %
Proman Oy	6 %
Mainos Oy	6 %
Automation Oy	5 %
NixTop Oy	5 %
	100%

Hallituksen jäsen, toimitusjohtaja Risto Ranta omistaa yli puolet yhtiön osakkeista. Hän osallistuu myös aktiivisesti paikkakunnan yrittäjäjärjestöön ja toimii aktiivisesti myös paikallispolitiikassa. Riston veli Reijo vaimonsa Hannelen kanssa omistavat yhteensä 23% yhtiöstä. He molemmat kuuluvat myös Zorga Oy:n hallitukseen. Proman Oy, Automation Oy, Mainos Oy sekä Nixtop Oy ovat yhtiön vähemmistöosakkeenomistajia. Proman Oy (omistaja M. Miettinen) toimii Kuopiossa. M. Miettinen kuuluu myös Zorga Oy:n hallitukseen. Mainos Oy toimii Oulussa. Mainos Oy:n omistaa 100 % Robert Reklam. Risto Ranta omistaa henkilökohtaisesti Automation Oy:n, joka puolestaan omistaa kokonaisuudessaan yhtiö Monitaito Oy:n. Oulussa toimintaa harjoittavan Nixtop Oy:n omistaa kokonaisuudessaan Raimo Juntunen.

Tilinpäätöksen liitetietoina (todettu alustavassa tarkastuksessa) on esitetty tietoja KPL:n / KPA:n sekä OYL:n mukaisesti mm. tilinpäätöksen laadintaperiaatteista, käyttöomaisuuden arvostuksesta, suunnitelmanmukaisista poistoista (poistot tase-erittäin, aineellisten hyödykkeiden menojäännökset), vaihto-omaisuuden arvostamisesta, omasta pääomasta (voitonjakokelpoiset varat , Kila:n yleisohjeen mukaisesti / 262 178,05).

Muina liitetietoina on esitetty mm. tiedot annetuista vakuuksista. Hallitus on antanut vakuuden Monitaito OY:n velkakirjalainan vakuudeksi 50 000 €. Päätös vakuuden antamisesta on tehty hallituksessa. Asia on kirjattu hallituksen pöytäkirjaan. Lisäksi muina liitetietoina on esitetty luettelot kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista sekä säilytystavoista.

Liite 4. Tilintarkastussuunnitelma

ZORGA OY (y-tunnus 12652)

1. Liiketoiminnan ymmärtäminen

Omistusrakenne	Zorga Oy määrittelee itsensä perheyhtiöksi; sen omistus keskittyy Rannan suvulle (78 %). Lisäksi Risto Rannan kokonaisuudessaan omistama Automation Oy omistaa yhtiöstä 5 %. Tämän seurauksena Rantojen kokonaisomistus yhtiössä on 83 %. Loppu omistuksesta jakautuu melko tasaisesti kolmelle osakeyhtiölle.
Investoinnit	Yhtiö harkitsee investoimista toiminnanohjausjärjestelmään tulevaisuudessa. Kuluneella tai alkavalla tilikaudella ei ole päätetty varmoista investoinneista.
Tuotteet ja palvelut	Yhtiön päätoimiala on graafinen teollisuus. Yhtiö jalostaa uudenlaisia liimallisia ja liimattomia kalvoja sekä teollisuuden että palvelutoimialan tarpeisiin.
Organisaatorakenne	Yrityksessä työskentelee keskimäärin 7 työntekijää ja organisaatorakenne kuvastaa tyyppillistä pienyritysrakennetta.
IT-ympäristö	Kirjanpitojärjestelmänä käytössä Windows-pohjainen Proteus, jota hyödynnetään lisäksi reskontrien hoidossa sekä varaston hallinnassa.
Strategia ja markkinat	Toimiva hankintaprosessi vaikuttaa olevan yksi yrityksen strategian keskeinen osa. Yhtiö on onnistunut neuvottelemaan sille sopivat maksuehdot sen keskeisten tavarantoimittajien kanssa. Lisäksi tehokkaalla ostoprosessilla yhtiö pyrkii kehittämään kannattavuuttaan. Markkinoiden kysynnän on todettu jatkuvan alalla myönteisenä. Yhtiön liikevaihdon on ilmoitettu kasvaneen kuluneella tilikaudella 22 %. Toimialan positiivisen kehityksen odotetaan jatkuvan
Tulostavoitteet	Tilikauden tulokseksi on ilmoitettu 253 102,86 €. Yhtiö odottaa alkaneen tilikauden tuloksen kehittyvän tästä edelleen.

2. Kirjanpito- sisäisen kontrollijärjestelmän tunnistaminen

Työnjako	Operatiivisen liiketoiminnan johtamisesta vastaavat Risto ja Reijo Ranta. Riston tehtäviin kuuluvat lisäksi myynnin ja markkinoinnin tehtävät. Reijo puolestaan keskittyy toimintojen koordinointiin.
----------	---

Yhtiön kirjanpidosta vastaa Rouva Tosite, jolle kuuluvat lisäksi palkkahallinnon, kassanhoidon sekä tilinpäätöksen valmistavat tehtävät yhdessä Risto Rannan kanssa.

Hannele Ranta toimii osa-aikaisesti yhtiön graafisena suunnittelijana ja sijaistaa tarvittaessa kirjanpitäjää. Loput henkilökunnasta ovat tuotannon, asennusten ja myynnin tukena.

Vaaralliset työyhdistelmät

Rouva Tositteen työyhdistelmä nostaa yrityksen väärinkäytösriskin tasoa. Kirjanpidosta ja kassanhallinnasta vastaaminen tulisi eriyttää eri henkilöille kyseisen riskin eliminoimiseksi.

Yhtiö on tietoinen vaarallisista työyhdistelmistä. Sen mukaan yrityksen pienen koon vuoksi näitä ei ole kuitenkaan mahdollista eliminoida täysin. Asiasta on keskusteltu myös yhtiön tilintarkastaja Reviisorin kanssa.

Väärinkäytösten estämiseksi yritys on luonut selkeät toimintaohjeet. Lisäksi yhtiö painottaa, että henkilökunta on täysin lojaali yhtiötä kohtaan.

Omistajien ja yritysjohtoon vaikutus

Pääomarakenne Yhtiö ilmoittaa omavaraisuusasteekseen 20,5 %. Tätä voidaan pitää juuri ja juuri tyydyttävänä, sillä alle 20 %:n omavaraisuusastetta pidetään heikkona. Yhtiöllä on vieraassa pääomassa merkittävä pankkilaina (643138,24 €). Myös yrityksen kassan suuruus on huomattava (373069,16€).

IT-järjestelmät Yhtiöllä ei ole käytössä automaattisia kontrolleja. Asia tulee ajankohtaiseksi, kun tietojärjestelmät seuraavan kerran uusitaan. Toiminnanohjausjärjestelmän hankintaa harkitaan.

3. Riskit ja olennaisuus

Toiminta- ja kontrolliriskien arviointi

Toimintakertomuksessaan yhtiö on ilmoittanut oman näemyksensä yhtiön ulkopuolisista riskeistä. Markkinatilanteen lisäksi muita yhtiön tulostavoitteisiin vaikuttavia riskejä ei ole havaittu.

Yhtiön sisäistä toimintariskiä arvioitaessa on otettava huomioon suunnitelmassa jo aikaisemmin mainitut vaaralliset työyhdistelmät. Yhtiön toimintariskiä puolestaan pienentää käytettävissä olevan käyttöpääoman määrä.

Toimitusjohtajan mukaan yhtiön sisäiset kontrollit ovat kohdallisella tasolla, mutta niitä voitaisiin myös parantaa. Yhtiön sisäisiä kontrollijärjestelmiä ei siis voida pitää kattavina, mikä johtaa kontrolliriskin kasvamiseen.

Riskin ilmenemisen todennäköisyys

Tilintarkastusriski pyritään minimoimaan valitsemalla tarkastuskohteiksi olennaisuusrajan ylittäviä erää tuloslaskelman ja taseen osalta. Lisäksi tarkastetaan riittävällä laajuudella hallinto ja muut tilinpäätösasiakirjat sekä yhtiön prosessikuvaukset. Tarkastuksessa pyritään keräämään tarkastettavista kohteista riittävä määrä evidenssiä.

Riskin esiintymisen taloudellinen merkitys

Mahdollisen toimintariskin toteutuessa sen taloudelliset vaikutukset vaihtelevat hyvin paljon riskin lajin mukaan: mikäli kyseessä on suoraan taseen ja/tai tulokseen liittyvässä erässä toteutuva virhe, vaikuttaa se lähinnä tilikauden lukuihin ja sen seurauksena esimerkiksi yhtiön jakokelpoisiin varoihin tai yrityksen sidosryhmien saamaan virheelliseen kuvaan yhtiön tuloksesta.

Ulkoisten toimintariskien toteutuessa (markkinatilanteen väärinarviointi) voivat taloudelliset seuraukset olla huomattavasti merkittävämmät. Väärin arvioitu tulevaisuuden markkinatilanne voi johtaa vääränlaiseen ennakkointiin yrityksen osalta. Tämän seuraukset saattavat olla pahimmassa tapauksessa hyvin laaja-alaiset.

Mahdollisen kontrolliriskin toteutuessa (esim. sisäisen tarkastuksen pettäessä) taloudelliset vaikutukset tulevat todennäköisesti jäämään vähäiseksi ja vaikuttavat lähinnä raportointitasolla.

Olennaisten tarkastusalueiden valinta

Tarkastuskohteiksi valitaan olennaiset erät. ISA 320-standardin mukaan erän olennaisuus perustuu tilintarkastajan ammatilliseen harkintaan. Tieto on olennainen, jos sen esittämättä jättäminen tai totuudenvastainen esittäminen saattaa vaikuttaa tilinpäätösinformaation perusteella tehtäviin taloudellisiin päätöksiin.

Tuloksen ja taseen osalta olennaisia erää ovat ne, jotka ylittävät seuraavassa alaluvussa määritellyn **olennaisuusrajan**. Prosessien ja hallinnon osalta olennaisina erinä voidaan pitää

kohtia, joihin voidaan alalta saadun ammattikokemuksen perusteella todeta liittyvän riski.

Olennaisuusrajan määrittely

Yhtiön olennaisuusrajaksi päätettiin valita euromääräinen summa. Valintaa puoltaa tarkastuksen painottuminen juuri yhtiön tilinpäätösasiakirjoihin (erityisesti tulokseen ja taseeseen).

Valittiin yhtiön olennaisuusrajaksi (=PM) 1 % taseen loppusummasta. Koska yritys toimii pääomaa sitovalla jalostus- ja valmistusalalla, ottaa tästä luvusta laskettu olennaisuus huomioon myös liiketoiminnan kannalta olennaisen pääoman.

PM ja TE	
Peruste (taseen loppusumma)	1 343 686,81 €
PM-%	1%
PM	13 436,87 €
TE (50%/PM)	6 718,43 €

Kirjanpidollisesti vaativien alueiden tunnistaminen

Seuraavassa taulukossa on esitetty alustavia mahdollisesti tarkastettavia taseen ja tuloslaskelman eriä, jotka ylittävät asetun olennaisuusrajan tai saattavat muun saadun informaation perusteella sisältää olennaisen riskin:

VASTAAVAA		VASTATTAVAA	
Pysyvät vastaavat		Oma pääoma	
Aineelliset hyödykkeet		Tilikauden voitto	253 102,86
Rakennukset	346 329,55	Tilinpäätössiirtojen kertymä	
Koneet ja kalusto	45 883,28	Poistoero	8 521,96
Sijoitukset		Vieras pääoma	
Muut saamiset	6 000,00	Pitkäaikaiset velat	
Vaihtuvat vastaavat		Lainat rahoituslaitoksilta	574 344,19
Vaihto-omaisuus		Pitkäaikaiset velat yhteensä	574 344,19
Aineet ja tarvikkeet	103417,607	Lyhytaikaiset velat	
Valmiit tuotteet / tavarat	6 588,55	Lainat rahoituslaitoksilta	69 793,12
Ennakot	15000	Ostovelat	237 454,63
Lyhytaikaiset saamiset		Siirtovelat	136 073,61
Myyntisaamiset	142 772,98		
Rahat ja pankkisaamiset	373 069,16		
TULOSLASKELMA		1.1.-31.12.2008	
Liikevaihto		2 283 099,76	
Ostot tilikauden aikana		1 308 703,33	
Varaston muutos		-17 649,42	
Ulkopuoliset palvelut		96 303,40	
Materiaalit ja palvelut yhteensä		1 387 357,31	
Palkat ja palkkiot		180 035,40	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut		31 146,12	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot		49 866,82	
Liiketoiminnan muut kulut		275 262,36	
Korkokulut ja muut rahoituskulut		32 098,76	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		32 098,76	
Poistoeron muutos		-20 000,00	

Taseen ja tuloksen erien lisäksi suoritetaan tarkastustoimenpiteitä muiden tilinpäätöserien ja dokumenttien osalta niin, että voidaan riittävällä varmuudella todeta tilinpäätöksen muodostava oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta.

Tilinpäätöksen lisäksi tarkastus kohdistetaan TTL 11§:n mukaisesti myös yhtiön hallintoon. Hallinnon tarkastuksessa pyritään selvittämään, onko hallitus noudattanut toiminnassaan lakeja sekä yhtiöjärjestystä. Samalla pyritään muodostamaan kuva sisäisen valvonnan laajuudesta sekä selvitetään, onko hallituksen tekemiä päätöksiä noudatettu (tarkastuskohteeksi valitaan hallinnon tarkastuksen osalta alustavasti hallituksen kokouspöytäkirjat sekä prosessikuvaukset).

4. Tarkastusohjelma (luonne, ajoitus ja laajuus)

Tarkastuksen osa-alueet ja niiden painotus

Tilintarkastus kohdistuu lakisääteisen tilinpäätösmateriaalin lisäksi yhtiön hallinnon ja prosessien tarkastukseen. Tarkemmat erittelyt tarkastettavien kohteiden sisällöistä on tehty edellisessä kappaleessa.

Tarkastus painottuu tilinpäätösasiakirjojen (tase ja tuloslaskelma) rahallisten erien tarkastukseen. Tarkastuksessa pyritään raporttien osalta varmistumaan siitä, että ne antavat oikean ja riittävän kuvan yrityksen sen hetkisestä taloudellisesta tilanteesta. Pyritään myös saamaan varmuus siitä, että yhtiön kirjanpitoa on tehty hyvän kirjanpitolain mukaisesti.

Teaming ja resursointi

Tilintarkastuksen suorittavat Zorga Oy:n vastuullinen tilintarkastaja Raija Reviisori sekä tilintarkastusassistentit Janne Hakkarainen, Sander Poldve ja Katri Vainikainen.

Alustavan tehtävänjaon mukaan yhtiön vastuullinen tilintarkastaja Raija Reviisori keskittyy tarkastuksessa tarkastusprosessin valvontaan. Lisäksi hän varmistaa tilinpäätöksen yhteydessä esitetyn toimintakertomuksen sisällön täyttävän sille asetetut kriteerit ja osallistuu assistentti Vainikaisen kanssa hallituksen toiminnan tarkastukseen.

Tarkastusassistentit Hakkarainen ja Poldve keskittyvät tarkastusprosessissa tuloslaskelmassa ja taseessa esitettyjen lukujen tarkastamiseen. Heidän tehtävänä on varmistua taseessa ja tuloslaskelmassa esitettyjen lukujen oikeasta arvostuksesta ja virheettömyydestä.

Tarkastusassistentti Vainikainen pyrkii saamaan tarkastustyössään kuvan yhtiön hallituksen toiminnasta: muun muassa sen laillisuudesta ja toimeenpanovallan käytön oikeellisuudesta ja noudattamisesta.

Aikataulu

Tilintarkastus pyritään suorittamaan 10/2012 ja 12/2012 välisenä aikana. Deadline tarkastuksen valmistumiselle on keskiviikko 12.12.2012.

Tarkastussuunnitelman tulee olla valmis lokakuun aikana ja tarkastustyö tullaan suorittamaan marraskuun aikana. Joulukuussa yhtiön päävastuullinen tilintarkastaja kerää yhteen tarkastushavainnot ja tekee näiden pohjalta tarvittavat tilintarkastuslain mukaiset asiakirjat, jotka luovutetaan yhtiölle.

Sisäisen tarkastuksen tekemän työn hyväksikäyttö

Yhtiöllä ei ole sisäisen tarkastuksen henkilökuntaa tai tietojärjestelmää, jota voitaisiin hyödyntää tarkastustyön aikana tai sen perustana.

5. Tarkastuksen aikataulu, koordinointi, ohjaus ja valvonta

Tarkastustyön koordinointi

Työn koordinoinnista ja valvonnasta vastaa yhtiön päätoiminen tilintarkastaja Reviisori. Assistentit Poldve ja Hakkarainen suunnittelevat omat tarkastuskohteensa yhdessä päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Asiantuntijoiden käyttö Työn tarkastusvaiheessa hyödynnetään tarkastettavan yhtiön henkilökunnan asiantuntemusta, osaamista ja tietoja. Niitä hyödyntämällä pyritään alentamaan tilipäätöksen sekä muiden tarkastettavien kohteiden tilintarkastusriskin tasoa.

Teamin työnohjaus ja tehdyn työn sisällön valvonta

Tarkastusprosessin edetessä vastuullinen tilintarkastaja ottaa kantaa assistenttien tekemien havaintojen (työpapereiden) sisältöön sekä niissä mainittuihin johtopäätöksiin ja perusteluihin. Tässä kiinnitetään huomiota erityisesti siihen, että tarkastusassistenttien tekemien johtopäätökset ovat perusteltuja ja pohjautuvat asianmukaisiin lakeihin, asetuksiin yms.

Mikäli tarkastuksen aikana ilmenee seikkoja, joiden valossa tietyssä asiassa / erässä on syytä epäillä virhettä, tulee tilintarkastussuunnitelmasta poiketen kyseinen erä tarkastaa ja tästä ilmoittaa myös päävastuulliselle tilintarkastajalle.

Tarkastuksen läpikäynti ja mahdolliset lisätoimet

Tarkastusten valmistuttua, käydään tarkastustulokset läpi kootusti siten, että tarkastuskohteiden sisällöt käydään läpi kattavasti ja järjestelmällisesti. Kunkin asian tarkastanut henkilö esittelee havaintonsa sekä niihin liittyvät mahdolliset korjausehdotukset muille ryhmän jäsenille. Mikäli jokin tarkastuskohteessa havaittu virhe on oleellinen tai muuten yhtiön toiminnan tai KPA:n ja KPL:n mukaisen raportoinnin kannalta huomattava, tulee nämä esitellä päävastuulliselle tilintarkastajalle erityisen huolellisesti. Päävastuullinen tarkastaja tekee ammattitaitoonsa perustuen ja tarkastusassistentin suosituksen huomioon ottaen päätöksen tarvittavista toimenpiteistä (vaikutus tarkastuskertomukseen, maininta tarkastuspöytäkirjaan, yms.).

Lopullisten havaintojen pohjalta tilintarkastaja Reviisori antaa yhtiölle tilintarkastuskertomuksen joko myönteisenä, ehdollisena tai kielteisenä. Mahdollisista pienemmistä havaituista virheistä voidaan lisäksi tulla mainitsemaan tilintarkastusmuistiossa tai erityisessä yhtiön ylimmälle johdolle tarkoitettussa tilintarkastuspöytäkirjassa.

6. Muut asiat

Yhtiön toiminnan jatkuvuus

Alustavissa haastatteluissa ja dokumenttien läpikäynnissä ei ole ilmennyt erityisiä syitä olettaa yhtiön toiminnan jatkuvuuden olevan uhattuna. Päinvastoin alan voidaan olettaa kasvavan tulevaisuudessa.

Lähipiiri

Zorga Oy on perheyhtiö, minkä vuoksi sen omistuspohja koostuu suurilta osin sukulaisista. Tässä yhteydessä on hyvä mainita vakuudesta, jonka yhtiö on myöntänyt Monitaito Oy:lle. Monitaito Oy:n omistaa kokonaisuudessaan Automation Oy, jonka osakkeet omistavaa kokonaan Zorga Oy:n toimitusjohtaja ja pääomistaja Ranta.

Toimeksiannon ehdot

Tilintarkastustoimeksianto on sovittu toteutettavan aiemmin mainitun aikarajan puitteissa. Tilintarkastustyön tuntiveloitukseksi on sovittu 80 € / tunti.

Raportointi asiakkaalle

Asiakkaan kanssa sovittiin kuukausittaisesta raportoinnista joka kuukauden 15. päivä. Kuukausiraportointi hoidetaan palaverin muodossa, jossa käydään pääpiirteittäin läpi tarkastusprosessin eteneminen ja mahdollisesti esiin tulleet merkittävät virheet tai riskit.

Liite 5.

Osto- ja myyntiprosessin kuvaus

